

KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY
ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A
SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO
ŽIVOTA

Smernice

(Pre vlastnú potrebu preložil P. Ján Kušnír SVD)

A nikto nedáva nové víno do starých mechov, pretože víno roztrhne mechy, a víno i mechy vyjdú nazmar. Nové víno do nových mechov! (Mk 2,22)

ÚVOD

V dňoch 27. - 30. 11. 2014 sa konalo plenárne zasadnutie Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života na tému „*Nové víno do nových mechov*“. Zasvätený život po päťdesiatich rokoch od vydania *Lumen Gentium* a *Perfectae caritatis*“, ktoré obrátili pozornosť k ceste, ktorú zasvätený život prešiel v pokoncilovej dobe, v snahe zhrnúť doteraz otvorené výzvy. Tieto smernice sú výsledkom toho, čo vyšlo najavo na spomenutom plenárnom zasadnutí a v následnej reflexii, vypracovanej okrem iného aj v nadväznosti na mnohé stretnutia, ktoré počas Roku zasväteného života zvolávala do Ríma k svätopeterskému stolcu zasvätené osoby zo všetkých kútov sveta.

Počnúc Druhým vatikánskym koncilom magistérium neustále sprevádzalo život zasvätených osôb. Toto dikastérium ponúklo predovšetkým základné referenčné a hodnotové súradnice: inštrukcie *Potissimum Institution* (1990), *Bratský život v komunite* (1994), *Návrat ku Kristovi - obnovené úsilie zasväteného života v treťom tisícročí* (2002), *Služba autority a poslušnosť* (2008), *Identita a poslanie rehoľného brata v Cirkvi* (2015).

Tieto smernice sa radia do línie „vykonávania evanjeliového rozlišovania“, cez ktoré sa snažíme rozpoznať – vo svetle Ducha – tie „výzvy, ktoré necháva Boh zaznieť práve v tejto historickej situácii. Aj v nej a skrze ňu Boh volá“¹ zasvätených našej doby, pretože sme

---

¹ Pápež František, *Evangelii gaudium* (24.11.2013), 154. Ďalej len

„všetci pozvaní přijat' toto povolanie - vykročit' z vlastného pohodlia a mať odvahu vydat' sa do všetkých periférií, ktoré potrebujú svetlo evanjelia.“²

Je to vykonávanie cirkevného rozlišovania, skrze ktoré sú zasvätení a zasvätené povolání nastúpiť nové cesty, aby ideály a učenie ožili: systémy, štruktúry, diakonie, štýly, vzťahy a jazyk. Pápež František poukazuje na potrebu takéhoto skúmania: „Realita je dôležitejšie ako idea. (...) Realita jednoducho je, idea sa vypracováva. Medzi oboma sa musí odvíjať neustály dialóg, pričom idea sa nesmie oddeľovať od reality. Je nebezpečné žiť iba v ríši slova, obrazu, sofizmu.“³

Zasvätenému životu sa môže stať, hoci prechádza rozsiahlym a bohatým procesom prispôsobenej obnovy pokoncilovej doby, že sa ocitne pred doteraz otvorenými výzvami, ktorým treba čeliť „s rozhodnosťou a prezieravo.“⁴

V perspektíve vykonávania rozlišovania je cieľom týchto smerníc ukázať nevhodné praktiky, zablokované procesy, položiť konkrétne otázky, pýtať sa po dôvodoch štruktúr vzťahov, vedenia a formácie, po reálnej podpore evanjeliovej formy života zasvätených osôb.

Cieľom týchto smerníc je bez obalu preveriť, či sú mechy vhodné na uchovávanie nového vína, ktoré Duch stále dáva svojej Cirkvi, vyzvať k začatiu zmien konkrétnymi krátkodobými a dlhodobými činami.

Evangelií gaudium.

² *Tamtiež*, 20.

³ *Tamtiež*, 231.

⁴ *Tamtiež*, 58.

I.

Nové víno do nových nádob

Ježišov výrok

1. Jeden výrok Pána Ježiša môže vnieŕť svetlo na cestu zasväteného života vo výzvach našej doby a v duchu obnovy, to si prial už Druhý vatikánsky koncil: „Nové víno do nových mechov!“ (Mk 2,22). Táto Pánova múdra veta je zachovaná u všetkých synoptikov. Kladú ju do kontextu počiatocnej fázy Ježišovho verejného účinkovania. Evanjelista Marek ju umiestňuje do kontextu prvých provokatívnych kritik farizejov v Kafarnaume namierených proti Ježišovmu slobodnému a samostatnému konaniu (Mk 2,18-22). Matúš posúva použitie tohto výroku o niečo neskôr, ako by chcel spečatiť prorocký náboj ústrednej pozície milosrdenstva v jeho slovách a skutkoch (Mt 9,16-17). Lukáš je v umiestnení tejto provokácie ešte presnejší, keď zdôrazňuje nemožnosť dialógu so starým zmýšľaním (Lk 5,36-39). Tento evanjelista píše, že záplata je vytrhnutá z *nového*, už hotového odevu (u Matúša je to *hrubá látka*) a prišitá na *staré* šaty. Táto nešikovná operácia vyvoláva dvojakú škodu (Lk 5,36). Pripája ešte jednu vysvetľujúcu vetu: „*Kto sa napije starého [vína], nechce nové; povie: ‚Staré je lepšie.‘*“ (Lk 5,39). Všetci traja synoptickí evanjelisti považujú za dôležité zdôrazniť, aký radikálny je nový štýl, ktorý predstavuje Pán Ježiš, keď odhaľuje svetu milosrdnú Otcovu tvár, kritický odstup od udržiavania navyknutých náboženských schém. Odpúšťať hriechy a prijímať každého človeka v jeho tajomstve utrpenia a dokonca aj v blúdení je radikálnou novinkou. Táto novinka destabilizuje tých, ktorí sú zvyknutí na neustále opakovanie schém, v ktorých je už všetko

predvídané a zarámované. Podobné správanie nielen vzbudzuje rozpaky, ale už od samého začiatku je dôvodom k odmietaniu. Štýl, ktorým Ježiš ohlasuje Božie kráľovstvo je založený na *zákone slobody* (porov. Jak 2,12), ktorý pripúšťa nový spôsob vstupovanie do vzťahov s ľuďmi a konkrétnymi situáciami. Tento štýl má farbu a vôňu *nového vína*, ktoré však môže roztrhať *staré mechy*. Obraz jasne ukazuje, že je potrebné, aby inštitucionálne, náboženské a symbolické formy stále získavali na *pružnosti*. Bez potrebnej pružnosti nie je žiadna inštitucionálna forma, akokoľvek úctyhodná, schopná zniesť napätie života ani odpovedať na výzvy doby.

2. Podobenstvo, ktoré Pán Ježiš použil, je rovnako jednoduché ako aj náročné. Mech, o ktorom toto podobenstvo hovorí, je nádoba z mäkkej kože, ktorá je schopná rozťahnuť sa a umožniť dýchanie mladého a stále bublajúceho (*perlivého*) vína. Keby bol mech naopak pôsobením času vyschnutý a stuhnutý, nemal by už potrebnú pružnosť a nevydržal by živý tlak mladého vína. Takže by sa roztrhol a prišlo by nazmar víno i mech. Evanjelista Ján použije rovnakú metaforu s *dobrym vínom* (Jn 2,10) podávaným na svadbe v Káne, aby ukázal prorockú novosť radostnej a bublajúcej (*perlivej*) zvesti evanjelia. *Dobré víno* a *mladé víno* sa tak stávajú symbolmi Ježišovho konania a učenia, ktoré nemôžu udržať staré mechy zosvetštených náboženských schém, ktoré nie sú schopné otvoriť sa novým príslubom. Keď hovorí evanjelista Lukáš o starom víne, ktoré je *dobré* (*chrestos*), celkom iste tým má na mysli príľnutie farizejov a vodcov ľudu k štandardizovaným a skostnateným formám z minulosti. Ale možno to nie je všetko. Samotní kresťania druhej generácie už musia

počítať s tým, že majú sklony neotvárať sa novosti evanjelia úplne. Nebezpečenstvo podľahnúť pokušeniu vrátiť sa k starému štýlu sveta, uzatvoreného do vlastných istôt a zvykov, stále číha. Už od počiatku je aj v dejinách Cirkvi prítomne pokušenie takticky sa zaradiť a vyhnúť sa tak neustálym výzvam k obráteniu srdca.

Slová Pána Ježiša nám pomáhajú vnímať výzvu novosti, ktorá si žiada nielen prijatie, ale aj rozlišovanie. Je nevyhnutné vytvoriť štruktúry, ktoré by boli skutočne vhodné, aby uchovali inovatívne bohatstvo evanjelia, aby bolo prežívané a dávané do služieb všetkých, ale jeho kvalita aby zostala zachovaná. *Nové víno* sa musí nechať dôjsť, vydýchať, aby patrične dozrelo a dalo sa potom piť a zdieľať. To isté platí pre podobnosť o šatách a záplata: nie je možné vystrihnúť záplatu z nových šiat a prišit ju na šaty už obnosené. V starej látke by vzniklo pnutie, ktoré by ju roztrhlo, takže nová záplata by bola nakoniec k ničomu.

3. Posolstvo evanjelia nie je možné redukovať na čisto sociologický koncept. Ide totiž o duchovné nasmerovanie, ktoré zostáva stále nové. Vyžaduje myseľ otvorenú k tomu, aby si dokázala predstaviť prorocké a charizmatické spôsoby nasledovania, prežívané vo vhodných a možno doteraz nepoznaných schémach. Celý rad inovatívnych diakonií, ktoré doteraz žili mimo už v minulosti osvedčených schém, musia nevyhnutne dosiahnuť prijatie aj v nových inštitucionálnych štruktúrach. Tieto štruktúry musia skutočne zodpovedať očakávaniam a výzvam. Obnova, ktorá nie je schopná dotknúť sa okrem srdca aj štruktúr a zmeniť ich, nevedie ku skutočnej a trvalej zmene. Treba mať stále na pamäti, že keď budeme na vec tlačiť, aj keď akokoľvek

veľkoryso, môžeme sa dočkať odmietnutia. Odmietnutie so sebou nesie stratu onej perlivosti nevídanej novosti, ktorá žiada nielen, aby bola uznávaná, ale aby bola do hĺbky prežívaná. Iste nechce byť len tolerovaná alebo trpená.

Ak toto evanjeliové kritérium aplikujeme na to, čo prežívala Cirkev v milostiplnom čase Druhého vatikánskeho koncilu, môžeme skutočne hovoriť o *novom víne*. Pod vedením Ducha Svätého dokázala Cirkev ako Pánova vinica prežiť obnovenú duchovnú žatvu vďaka veľkorysému prispeniu všetkých. Všetci sme sa mohli tešiť zo živých skúseností obnovy, ktoré sa prejavili novými katechetickými itinerármi, obnovenými vzormi svätosti a bratského života, obnovenými štruktúrami riadenia, nepredstaviteľnými teologickými prúdmi, do tej doby nemysliteľným formami solidarity a diakonie, atď. Bola to naozajstná žatva, ktorú môžeme s vďačnosťou považovať za hojnú a radostnú. Napriek tomu všetky tieto znaky obnovy a nové formy existujú ďalej popri starých sakralizovaných a skostnatených zvykoch - čo je tiež normálne. Ide o zvyky, ktoré svojou stuhnutosťou a neschopnosťou odolávajú tejto stále nedokončenej obnove. Z tejto koexistencie môžu vznikáť mnohokrát trpké konflikty. Z konfliktov potom vznikajú vzájomné obvinenia, že nie sme *dobré víno* (Pies 7,10), ale že sme sa napili *vína plného prímesí* (Ž 75,9). Niektorí dokonca o druhých súdia, že sú *odporné plánky* (Iz 5,2), pretože nie sú dostatočne verní tomu, čo bolo odjakživa ustanovené a schválené. To všetko nás nesmie udivovať, a už vôbec nie vziať nám odvahu. Štruktúry vhodné ku skutočnej obnove nemožno vytvoriť bez dlhodobej práce a nevyhnutných stretnutí. Autentické a trvalé zmeny nie sú nikdy automatické. Obvykle musia počítat' s celým radom protivenstiev a dokonca niekedy aj s nejakým tým krokom

späť. Je potrebné vedieť, že tento odpor nie je vždy zlovoľný alebo pomýlený. Po viac ako päťdesiatich rokoch od ukončenia Druhého vatikánskeho koncilu je potrebné vziať na vedomie, že nechať sa znepokojovať a vyvádzať z rovnováhy oživujúcim podnecovaním Ducha nikdy nie je bezbolestné. To platí samozrejme aj pre zasvätený život a jeho viac menej plodné obdobie z hľadiska odpovedania znameniam času a inšpirácii Ducha Svätého.

Pokoncilová obnova

4. Ak sa máme pozeráť dopredu a kráčať v duchu obnovy, ako ju mal na mysli koncil, trocha histórie môže všetkým vniesť svetlo na ich cestu a utvrdiť ich na nej. Vedomie toho, čo sme za toto polstoročie prežili, sa javí tým potrebnéjšie, ak chceme prijímať podnety, ktoré k nám prichádzajú skrze slová a skutky pápeža Františka.

Prispôsobená obnova života a disciplíny inštitútov zasväteného života „podľa dnešných požiadaviek“⁵ bola výslovnou požiadavkou Druhého vatikánskeho koncilu. Konciloví otcovia položili tejto obnove teologické a ekleziologické základy najmä v šiestej kapitole vieroučnej konštitúcie *Lumen gentium*.⁶ V dekréte *Perfectae caritatis* ponúkli ešte výstižnejšie pokyny a praktické návody k duchovnej, cirkevnej, charismatickej a inštitucionálnej obnove zasväteného života v Cirkvi. Z ďalších koncilových textov majú pre rehoľný život určitý praktický vplyv len konštitúcia *Sacrosanctum Concilium* a

---

⁵ Druhý vatikánsky koncil, Dekrét o obnove rehoľného života *Perfectae caritatis*, 1. Ďalej iba *Perfectae caritatis*.

⁶ Druhý vatikánsky koncil, Dogmatická konštitúcia o cirkvi *Lumen gentium*, 43-47. Ďalej iba *Lumen gentium*.

dekrét *Ad gentes*. Po polstoročí môžeme s uspokojením prehlásiť, že koncilový *mens* mal na rehoľný život zvlášť bohatý vplyv. Štýl spoločného rozlišovania a skúmavej pozornosti priniesol veľmi účinné podnety a metódy pre *obnovu*. Prvý krok tejto hlbokkej premeny sa týkal samotného spôsobu, akým musel zasvätený život znovu porozumieť sám sebe. V predkoncilovej fáze predstavoval rehoľný život vo všetkých svojich prejavoch a štruktúrach kompaktnú operatívnu silu pre život a poslanie bojujúcej Cirkvi, ktorá sa vnímala ako v neustálej opozícii k svetu. V novej dobe otvorenosti a dialógu so svetom pocítil rehoľný život, že by mal, k dobru celého tela Cirkvi, stáť v prvej línii pri skúmaní odporúčaní pre nový vzťah Cirkve - svet. Toto je jedna z najsilnejších inšpiratívnych a premieňajúcich tém Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý zvolal svätý Ján XXIII. V tejto línii dialógu a prijatia, rehoľný život obvykle, aj keď nie vždy, veľkoryso podstupoval riziká dobrodružstva otvorenosti načúvania a služby. Aby bolo možné skutočne povedať, ako by mal konkrétne vyzeráť štýl vzťahu so súčasným svetom a spôsob prítomnosti v ňom, založený na dôvere, vložil zasvätený život do hry mnohé svoje charizmy a svoj duchovný odkaz a veľkoryso sa otvoril novým cestám.

5. Berieme na vedomie, že v týchto päťdesiatich rokoch, ktoré nás delia od Druhého vatikánskeho koncilu, všetky inštitúty zasväteného života zo všetkých síl odpovedali na jeho výzvy. Zvlášť v prvých troch desaťročiach po koncile bolo úsilie o obnovu veľkorysé a tvorivé, a pokračovalo aj v nasledujúcich desaťročiach, hoci pomalšie a v trochu unavenom tempe. Boli prepracované normatívne texty a inštitucionálne formy, najprv ako odpoveď na podnety koncilu, neskôr ako snaha o súlad s

dispozíciami nového *Kódexu kánonického práva* (1983). Každá rehoľná rodina venovala veľké úsilie novému porozumeniu a výkladu „pôvodnej inšpirácie inštitútov“.⁷ Táto práca mala dva hlavné ciele: verne strážiť „ducha a zámery zakladateľov“⁸ a „s veľkou tvorivou odvahou pokračovať vo vynaliezavej činnosti a svätosti svojich zakladateľov a zakladateľiek, a tak dávať odpoveď na znamenia doby, ktoré nás v súčasnosti obklopujú.“⁹ Výsledky veľkého úsilia o prepracovanie identity, životného štýlu a poslania jednotlivých inštitútov v Cirkvi boli sprevádzané aj odvážnym a trpezlivým hľadaním nových formačných itinerárov, zodpovedajúcich povahe a charizme každej rehoľnej rodiny. Aj v oblasti riadiacich štruktúr a správy ekonomických fondov a činností sa veľa prispôbilo „dnešným telesným a duševným podmienkam členov... potrebám apoštolátu, kultúrnym požiadavkám, sociálnym a ekonomickým pomerom.“¹⁰

6. Po tomto krátkom pohľade do histórie posledných päťdesiatich rokov môžeme pokorne uznať, že zasvätený život sa horlivo a s odvahou objaviteľov cvičil v tom, aby naplnil ciele koncilu. Za celú túto cestu nemôžeme nič iné iba úprimne a opravdivo ďakovať Bohu a jedny druhým. Na tejto veľkorysej a namáhavej ceste prišla veľká podpora z pápežského úradu týchto desaťročí. Skrze texty rôznej povahy pápeži pravidelne pomáhali upevniť nové princípy, rozlíšiť nové cesty, múdro a s citom pre Cirkev nasmerovať nové spôsoby prítomnosti a služby v

---

⁷ *Perfectae caritatis*, 2

⁸ *Kódex kánonického práva*, kán. 578. Ďalej iba *CIC*.

⁹ Ján Pavol II., Apoštolská exhortácia *Vita consecrata* (25. 3. 1996), 37. Ďalej iba *Vita consecrata*

¹⁰ *Perfectae caritatis*, 3.

ustavičnom načúvaní Duchu Svätému. Výnimočne cenná je z hľadiska teologického, cirkevného a orientačného posynodálna apoštolská exhortácia *Vita consecrata* (1996), v ktorej sú prijaté a potvrdené najlepšie plody pokoncilovej *obnovy*.

Zvlášť sa vo *Vita consecrata* osvetľuje rozjímanie tajomstva Najsvätejšej Trojice a nasmerovanie k nej ako k zdroju všetkého: „Zasvätený život je ohlasovaním toho, čo Boh robí zo svojej lásky, dobroty a krásy. Lebo ‚rehoľný stav... jedinečným spôsobom ukazuje nadradenosť Božieho kráľovstva nad všetky pozemské hodnoty a jeho najvyššie požiadavky. Okrem toho všetkým ľuďom ukazuje veľkú silu kralujúceho Krista a nekonečnú moc Ducha Svätého, ktorá podivuhodne pôsobí v Cirkvi.‘ (...) Tak sa stáva zasvätený život jednou z tých stôp, ktoré zanecháva Trojica v dejinách, aby ľudia mohli spoznávať úchvatnú silu Božej krásy a túžbu po nej.“¹¹ Zasvätený život sa stáva *confessio trinitatis* aj tým, ako sa osvedčuje vo výzve k bratskému životu, „z ktorého pomocou zasvätené osoby usilujú o to, aby v Kristovi žili ako tí, ktorí majú *jedno srdce a jednu dušu* (Sk 4,32).“¹² V takejto trojičnej perspektíve sa vynára veľká výzva jednoty a nutnosť ekumenizmu modlitby, svedectvo a mučeníctvo ako hlavné cesty pre zasvätených: „Kristova modlitba, ktorou sa pred svojím utrpením obracal na Otca s prosbou, aby všetci jeho učeníci zostávali jednotní (porov. Jn 17,21-23), pretrváva aj dnes v modlitbách a skutkoch Cirkvi. Akoby mohli tí, ktorí sú povolání k zasvätenému životu, nevnímať, že sa to týka aj ich?“¹³

---

¹¹ *Vita consecrata*, 20.

¹² *Vita consecrata*, 21.

¹³ *Vita consecrata*, 100.

Takéto usilovne a múdre vedenie tejto kongregácie rôznymi spôsobmi - *inštrukciami, listami, smernicami* - ponúkalo pravidelne a s bdelosťou smerovky, ako vytrvať v autenticite koncilovej obnovy a ako zostať skrze spoločné rozlišovanie a prorockú odvahu verní identity a cirkevnej funkcii zasväteného života.

To ale neznamená popierať svoju krehkosť a ťažkosti. Tie je naopak potreba uznávať a pomenovávať, aby mohla cesta, po ktorej sme vykročili, nielen pokračovať, ale ďalej sa stávať radikálnejšou čo do vernosti a vynaliezavosti. Preto je tiež nutné pozeráť sa realisticky na nové situácie, s ktorými musí zasvätený život zápasiť a v nich existovať.

Nové cesty sú výzvou

7. Bohatá rôznorodosť diakonií prostredníctvom zasväteného života v posledných desaťročiach prešla radikálnou kvantitatívnou premenou z dôvodu spoločenského, ekonomického, politického, vedeckého a technologického vývoja. Rovnako tak aj úloha štátu v mnohých sektoroch, ktoré boli v histórii typickou prácou rehoľníkov. To všetko zmenilo spôsob, akým rehoľníci vstupujú do vzťahu s kontextom, v ktorom žijú, a ich obvyklý spôsob prístupu k ostatným. Medzitým priniesli nové udalosti ďalšie výzvy, ktoré až doteraz ostávali bez odpovede a ktoré apelujú na vynaliezavú vernosť zasväteného života vo všetkých jeho formách.

Nová chudoba apeluje na svedomie mnohých zasvätených a podnecuje historické charizmy, aby hľadali nové formy veľkorysej odpovede na nové situácie a nových, ktorí sú na okraji spoločnosti. Preto sa darí toľkým novým formám prítomnosti a služby na mnohých existenčných perifériách. Nesmieme zabúdať ani na šírenie

dobrovoľníckych iniciatív, v ktorých sú zapojení laici i rehoľníci, muži aj ženy, v bohatej **synergii** s „novými podnetmi pre obnovenú apoštolskú aktivitu“¹⁴, takže „vd'aka spoločnému zdieľaniu rozličných darov je možné účinnejšie odpovedať na veľké výzvy našej doby“¹⁵. Tento súlad je založený na znovuobjavení spoločného krstného koreňa, ktorý spája všetkých Kristových učeníkov povolaných k tomu, aby spojili svoje sily a svoju fantáziu, aby urobili tento svet krajším a pre všetkých obývateľnejším. Pre mnohé kongregácie, zvlášť ženské, sa stali prioritou fundácie (zakladanie domov) v mladých cirkvách, a tým sa dostali z takmer výlučne *monokultúrnych* situácií k *multikulturalite*, ktorá sa stáva výzvou. V tomto ovzduší vznikli medzinárodné komunity, ktoré pre niektoré inštitúty predstavovali prvú odvážnu skúsenosť, vyjsť z vlastných geografických a kultúrnych hraníc. Do chodu boli uvedené skúsenosti diakonie a prítomnosť v neznámych alebo mnohonáboženských kontextoch; nové komunity išli do problematických miest, často pod rizikom rôznych foriem násilia. Tieto skúsenosti priniesli veľké zmeny vo vnútri rehoľných rodín, a to jednak ako kultúrny *étos*, ktorý možno zdieľať, jednak ako inovatívne modely Cirkvi a štýly spirituality. Tento exodus prirodzene spôsobil krízu tradičných formačných schém, ktorá prestala byť vhodná pre nové povolania a nové kontexty. To všetko je dozaista veľkým obohatením, ale aj prameňom rôzneho napätia, ktoré niekedy viedlo k roztržkám, zvlášť v kongregáciách s menšou misijnou skúsenosťou.

---

¹⁴ *Tamtiež*, 55.

¹⁵ *Tamtiež*, 54.

8. Súčasný vývoj spoločnosti a kultúr, ktoré vstúpili do fázy rýchlych a rozsiahlych nepredvídaných a chaotických zmien, vystavil aj zasvätený život neustálym výzvam na prispôsobenie sa. To so sebou nesie a vyžaduje neustále nové odpovede, a ide ruka v ruke s krízou historickej vízie a charizmatického profilu. Znakom tejto krízy je zjavná únava. Je potrebné uznať, že v niektorých prípadoch sa jedná skutočne o neschopnosť prejsť od bežnej administratívy (*manažmentu*) k vedeniu, ktoré by zodpovedalo novým realitám, v ktorých je potrebné múdro sa pohybovať. Nie je jednoduché urobiť tento skok od jednoduchého spravovania dobre známych skutočností k vedeniu k cieľom a ideálom s presvedčením, ktoré by vzbudzovalo skutočnú dôveru. To si vyžaduje neuspokojiť sa s vytvorením stratégie jednoduchého prežitia, ale mať slobodu potrebnú k začatiu rôznych procesov, ako neustále pripomína pápež František. Je zjavné, že je stále potrebnejšie vedenie schopné vzbudzovať skutočnú synodalitu a podporovať dynamickú **synergiu**. Jedine v tejto jednote zámerov bude možné zvládnuť prechod s trpezlivosťou, múdrosťou a prezieravosťou.

Časom sa stali niektoré uzly pre zasvätený život a jeho inštitúcie čoraz viac zamotané a ochromujúce. Rýchla premena so sebou nesie riziko, že skomplikuje zasvätený život a donúti ho žiť podľa naliehavých stavov a nie podľa dlhodobých horizontov. Niekedy sa zdá, že sa zasvätený život takmer úplne ponoril do každodenných problémov alebo do obyčajného prežívania. Tento spôsob postoja k realite ide na úkor zmysluplného života schopného prorockého svedectva.

Neustále zaoberanie sa stále ťažšími naliehavými situáciami uberá viac energie, než sa môže na prvý pohľad zdať. Nebezpečenstvom bohužiaľ je, že budeme

úplne pohltení hasením problémov, než že budeme plánovať svoju cestu. V tejto usilovnej námahe takmer vzniká dojem, že charizmatický podnet koncilu prichádza navnivoč. Po veľkom úsilí o obnovu a kreativitu akoby vzápätí nastala bezvýhodisková stagnácia práve vo chvíli, keď sme vyzývaní, aby sme s veľkorysosťou znova vyšli von. V mnohých prípadoch strach z budúcnosti oslabuje a berie život onej prorockej službe - na čom trvá pápež František ¹⁶ - ktorú má zasvätený život vykonávať v Cirkvi pre dobro celého ľudstva.

9. V tomto bode bude prospešné a nutné zastaviť sa a rozlíšiť kvalitu a stupeň zrelosti *nového vína*, ktoré vzniklo v dlhom období pokoncilovej obnovy. Naskytá sa nám niekoľko otázok. Prvá z nich sa týka súladu a koherencie medzi dlhoročnými štruktúrami, organizmami, úlohami a štýlmi a tými, ktoré boli v tejto dobe nanovo zaradené ako odpoveď na koncilové výzvy.¹⁷ Druhá otázka smeruje k tomu, aby sme zhodnotili, či prostriedky, ktoré dnes zasvätenému životu slúžia, sú vhodné na prijatie najevidentnejších novínok a k podpore - v rámci metafory *nového vína*, ktoré doteraz zreje a kvasí, - jeho nevyhnutného prechodu k úplnej stabilite. A nakoniec sa môžeme pýtať, či to, čo pijeme a čo ponúkame na pitie, je skutočne *nové víno*, výrazné a zdravé? Alebo je to napriek všetkým dobrým úmyslom a chvályhodnému úsiliu víno, ktoré je zriedené vodou, len aby sa zastrelí kyslé následky zle vykonanej žatvy a nesprávne strihanej vinice?

---

¹⁶ Pápež František, *Apoštolský list všetkým zasväteným pri príležitosti Roku zasväteného života* (21. 11. 2014). Ďalej len *List zasväteným*.

¹⁷ Porov. *Perfectae caritatis*, 2 – 4.

Tieto otázky si môžeme klásť s jednoduchosťou a *otvorenosťou*, bez toho aby sme podliehali pocitom viny, ktoré by nás mohli ešte viac zablokovať. Môžeme si vyhradiť trochu času na to, aby sme sa spoločne pozreli na to, čo sa deje vo vnútri *mechov* nášho zasväteného života. Ide o to, aby sme sa zamerali na kvalitu *nového vína* a *dobrého vína*, a nie o to, aby sme si niečo dávali za vinu alebo obviňovali druhých. Toto víno, ktorého sme láskyplnými strážcami, musíme rozlievať pre radosť všetkým a zvlášť chudobnejším a najmenším. Nesmieme sa báť úprimne si priznať, ako veľmi, napriek celej rade zmien, majú staré inštitucionálne schémy problém rozhodným spôsobom ustúpiť novým modelom. Celá tá konštelácia jazykov a vzorov, hodnôt a povinností, spiritualít a cirkevných identít, na ktoré sme zvyknutí, možno ešte neustúpila kolaudácii a stabilizácii novej paradigmy zrodenej z pokoncilovej inšpirácie a praxe. Prežívame fázu nevyhnutného a trpezlivého prepracovania všetkého toho, čím je dedičstvo a identita zasväteného života vo vnútri Cirkvi a vzhľadom k dejinám. Rovnako tak musíme nájsť a pomenovať tento vytrvalý odpor, ktorý bol dlho skrytý, ale teraz sa v mnohých kontextoch explicitne prejavuje, aj ako možnú odpoveď na zle skrývanie pocitu frustrácie. V niektorých skutočnostiach zasväteného života, niekedy dokonca významných čo do počtu a prostriedkov, panuje neschopnosť prijať náznaky nového: návyk na chuť *starého vína* a pocit istôt z rokmi preverených spôsobov skutočne neumožňuje žiadnu zmenu, alebo len z podstaty bezvýznamnú.

10. Potom, čo sme predstavili a zdieľali stav, v ktorom sa zasvätený život momentálne nachádza, chceme predstaviť niektoré nesúlady a pretrvávajúci odpor. Chceme ich

zdieľať pravdivo a poctivo. Už nemôžeme ďalej odkladať úlohu spoločne zistiť, kde je onen uzol na rozviazanie, aby sme tak dokázali prekonať ochromenie a strach z budúcnosti. Okrem toho, že sa budeme snažiť pomenovať to, čo blokuje dynamiku rastu a obnovy, ktoré sú prorockému duchu zasväteného života vlastné, nám pripadá žiaduce poskytnúť niekoľko odporúčaní, ako sa nenechať väzniť strachom alebo lenivosťou. V tomto zmysle sa budeme snažiť ponúknuť niekoľko podnetov pre formáciu, niekoľko nevyhnutných právnych upozornení, niekoľko rád pre službu autority, aby slúžila skutočne komunitnému spôsobu spoločného života. Okrem toho považujeme za potrebné venovať osobitnú pozornosť dvom ďalším citlivým oblastiam zasväteného života: formácii a spoločnému majetku.

Zdá sa nám dôležité zdôrazniť, aby pri počiatku každej cesty bola potreba nového záujmu pre svätosť medzi zasvätenými, ktorý je nemysliteľný bez obnovenej vášne pre evanjelium a službu Božiemu kráľovstvu. Na tejto ceste nás vedie Duch Vzkrieseného, ktorý aj naďalej hovorí k svojej Cirkvi.

Pápež František nás na tejto ceste utvrdzuje: „Novému vínu nové mechy. Toto je novosť evanjelia. Čo nám evanjelium prináša? Radosť a novosť. A nemá strach meniť veci podľa evanjeliového zákona. Preto od nás všetkých Cirkev žiada určité zmeny. Žiada, aby sme ponechali stranou pominuté štruktúry, ktoré ničomu neslúžia! A vzali nové mechy evanjelia. Evanjelium je novosť! Evanjelium je slávnosť! A evanjelium možno žiť naplno iba v radostnom a obnovenom srdci. Nech nám novosť evanjelia prinesie priestor pre zákon blahoslavenstiev, pre radosť a slobodu. Pán nech nás

obdarí milosťou nezostať vo väzení a daruje nám milosť radosti a slobody, ktorú nám prináša novosť evanjelia.“¹⁸

II.

VÝZVY DOSIAL OTVORENÉ

11. To, čo Ježiš hovorí o odpore k zmene - pretože *staré je dobré* (por. Lk 5,39) - je jav, s ktorým sa stretávame vo všetkých ľudských činnostiach a kultúrnych systémoch. Ako učí evanjelium v podobenstve o dobrom semene a o kúkoli (Mt 13,24-30) a o sieti plnej dobrých *i zlých rýb* (Mt 13,47-48), často sa dobré diela miešajú s inými, menej dobrými. Hoci nás to nesmie nijako prekvapovať, musíme byť zároveň neustále bdeli, aby sme rozpoznali hranice a slabosti, ktoré bránia procesom nevyhnutným pre autentické a vierohodné svedectvo.

Každý stabilný systém má tendenciu sa brániť zmene a snaží sa udržať svoju pozíciu, niekedy pritom zakrýva vnútorné rozpory, inokedy zmiešava staré a nové alebo popiera skutočnosť a nezhody v mene fiktívneho súladu, alebo dokonca zastiera vlastné ciele povrchovými úpravami. Bohužiaľ, nechýbajú príklady, kde sa stretávame s čisto formálnym prístupom bez nevyhnutného obrátenia srdca.

Povolanie a identita

12. So zdravým realizmom musíme v prvom rade priznať, že aj naďalej veľa ľudí opúšťa rehoľný život. Je dôležité si ujasniť, aké sú hlavné dôvody týchto odchodov, ku ktorým dochádza ako po hlavných krokoch formačného

---

¹⁸ Pápež František, *Ranné zamyslenie v Dome svätej Marty v Ríme* (5. 9. 2014).

procesu (sľuby, svätenie), tak aj v pokročilom veku. Tento jav je dnes zrejmy vo všetkých kultúrnych i geografických kontextoch.

Je nutné povedať, že nejde len a vždy o afektívne krízy. Často sú tieto afektívne krízy plodom dávneho sklamania z neautentického komunitného života. Priepasť medzi tým, čo sa proklamuje na úrovni hodnôt, a tým, čo sa konkrétne žije, môže viesť aj ku kríze viery. Nadmerné množstvo naliehavých a vysoko urgentných činností môže znemožňovať pevne ukotvený duchovný život schopný živiť a podopierať túžbu po vernosti. V niektorých prípadoch podkopáva nádej na skutočný prísľub života izolácie najmladších v komunitách, kde prevažujú starí, ktorí majú problém prevziať štýl spirituality, modlitby a pastoračnej činnosti požadovaný novou evanjelizáciou. Táto frustrácia niekedy ponúka odchod ako jedinu únikovú cestu, ako nepodľahnúť.

Sociologické prieskumy ukázali, že mladým nechýba túžba po čistých hodnotách, o ktoré sú schopní seriózne sa usilovať. Mladí sú otvorení transcencii, sú schopní horieť pre solidaritu, spravodlivosť, slobodu. Rehoľnému životu s jeho štandardizovanými štýlmi – príliš často mimo kultúrny kontext – a možno prílišnou starosťou o diela hrozí, že sa s týmito najhlbšími túžbami mladých nestretne. To vytvára prázdno, v ktorom je medzigeneračné sriedanie stále ťažšie a nevyhnutný medzigeneračný dialóg príliš únavný.

Preto sa musíme vážne zaoberať systémom formácie. Iste sme v týchto rokoch vniesli pozitívne zmeny a pohli sa správnym smerom. Urobili sme to však nesúvisle a bez toho, aby sme dosiahli zmeny zásadných a nosných štruktúr formácie. Zdá sa, že napriek všetkému úsiliu a snahám sa formácia nedokáže dotknúť srdc ľudí a skutočne je premeniť. Vzniká dojem, že formácia je skôr

informatívna než performatívna. Výsledkom je, že títo ľudia zostávajú ďalej slabí ako v existenciálnych otázkach, tak na ceste viery. To vedie k nízkej psychologickej a duchovnej odolnosti, ktorej následkom je neschopnosť žiť veľkoryso a s odvahou svoje vlastné poslanie, čo sa týka dialógu s kultúrou a začlenenia do spoločnosti a Cirkvi.

13. Nedávny vývoj mnohých inštitútov vyhrotil problémy integrácie rôznych kultúr. V niektorých inštitútoch už nastáva situácia, kedy majú problémy s vedením: na jednej strane pár desiatok starších členov, spätých s klasickými a niekedy upravenými kultúrnymi a inštitucionálnymi tradíciami, a na druhej strane početný zástup mladých členov – z rôznych kultúr – ktorí majú svoje požiadavky, cítia sa vylúčení, nechcú len podradné úlohy. Túžba prevziať zodpovednosť a vyjsť z podriadenej situácie by mohla viesť niektoré skupiny k rôznym formám nátlaku na rozhodovacích miestach. Z toho plynie utrpenie a vylúčenie, nepochopenie a nátlak, ktorý môžu priviesť do krízy proces inkulturácie evanjelia.

Tieto ťažkosti s inkulturáciou hlbšie poukazujú na rastúci odstup medzi klasickým spôsobom poňatia zasväteného života a jeho štandardizovaných foriem a odlišným spôsobom, ako je vnímaný a požadovaný vo vznikajúcich cirkevných a kultúrnych kontextoch. Je treba vziať na vedomie proces deokcidentalizácie alebo deeuropizácie zasväteného života, ktoré akoby išli ruka v ruke s masívnym procesom globalizácie. Je stále jasnejšie, že najdôležitejšou vecou nie je zachovanie foriem, ale ochota neustále vynaliezavo premyslieť zasvätený život ako evanjelióvu pripomienku trvalého stavu obrátenia, z ktorého potom vzídu konkrétne myšlienky a rozhodnutia.

Otázky formácie

14. V tejto oblasti vyvinuli inštitúty značné úsilie, okrem iného za pomoci iniciatív rôznych generálnych predstavených konferencií (národných i medzinárodných). Napriek tomuto úsiliu stále konštatujeme len nízku mieru integrácie teologickej a antropologickej vízie v koncepcii formácie, formačného modelu a výchovnej pedagogiky. To nie je len jednoduchá teoretická otázka, pretože táto nízka miera integrácie neumožňuje interakciu a dialóg dvoch zásadných a neodmysliteľných zložiek rastu: duchovného a ľudského rozmeru. Nemôžeme sa naďalej domnievať, že tieto dva rozmery budú pokračovať samovoľne, bez toho aby o nich bolo komplementárne a harmonicky postarané.

Starostlivosť o rast súladu duchovného a ľudského rozmeru predpokladá venovať pozornosť špecifickej antropológii rôznych kultúr a citlivosti vlastnej novým generáciám, s osobitným zreteľom k novým životným kontextom. Jedine hlboké nové pochopenie symboliky, ktorá sa skutočne dotýka srdc nových generácií, môže odvrátiť nebezpečenstvo, že sa uspokojíme s čisto povrchným, tendenčným či dokonca len módnym prilnutím, keď sa zdá, že vyhľadávanie vonkajších prejavov dáva istotu identity. Ako naliehavá sa javí potreba rozlišovať motivácie k povolaniu so zvláštnou pozornosťou k rôznym kultúrnym oblastiam a kontinentom.¹⁹

---

¹⁹ Porov. Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, *Návrat ku Kristovi. Obnovené úsilie zasväteného života v treťom tisícročí* (19. 5. 2012), Ďalej len *Návrat ku Kristovi*.

15. Hoci si každý inštitút v týchto rokoch zaobstaral vlastný *Ratio formationis*, zostávajú aplikácie formačného procesu často improvizované a bagatelizované. To sa stáva najmä v ženských inštitútoch, kde naliehavosť diela príliš často prevažuje nad plodnou, systematickou a organickou formáciou. Tlak diela a záväzkov čoraz viac ťaží bežný život komúnít, takže hrozí škodlivý regres vzhľadom k ceste, ktorú prešli v ranej pokoncilovej dobe. Z tohto pohľadu by bolo dobré sa vyhnúť nepravidelnému navštevovaniu teologických kurzov, výlučne profesionálnemu vzdelávaniu, a zachovať v rehoľnej formácii rovnováhu. Jedným z nebezpečenstiev je totiž to, že si každý vybuduje svoj vlastný svet s prístupmi žiarlivo uzavretými akejkolvek požiadavke zdieľania. A tak by sme v blízkej budúcnosti nemali mať zasvätených len mladých ľudí s akademickými titulmi, ale aj mladých ľudí sformovaných a stotožnených so životnými hodnotami *nasledovania Krista*.

16. V mnohých inštitútoch chýbajú osoby adekvátne pripravené na to, aby sa zhostili úlohy formácie. To je dosť častý nedostatok, najmä v malých inštitútoch, ktoré rozšírili svoju prítomnosť na ďalšie kontinenty. Je potrebné mať neustále na pamäti, že formácia sa nedá improvizovať, ale vyžaduje dlhodobú a neustálu prípravu. Bez solídnej prípravy formátorov by nebolo možné, aby dobre pripravení a spoľahliví bratia a sestry skutočne a nádejne sprevádzali mladých. Efektívna formácia musí byť založená na úzko osobnej pedagogike a neobmedzovať sa len na ponúkanie hodnôt, spirituality, rytmov, štýlov a spôsobov pre všetky rovnakých. Stojíme pred výzvou personalizácie formácie, v ktorej by sa znovu dostal k slovu pravý iniciačný model. Iniciačia vyžaduje

kontakt majstra s učeníkom, vyžaduje, aby kráčali bok po boku v dôvere a s nádejou.

V tomto kontexte sa potvrdzuje nutnosť venovať veľa pozornosti výberu formátorov a formátoriek. Ich základným poslaním je odovzdávať svojim zverencom „krásu nasledovania Pána a hodnotu charizmy, v ktorej sa toto nasledovanie uskutočňuje.“²⁰ Žiada sa od nich predovšetkým, aby boli „osobami, ktoré majú skúsenosti na ceste hľadania Boha.“²¹

Príliš často sú mladí predčasne zapojení do činnosti spôsobom tak ubíjajúcim, že je pre nich veľmi ťažké prejsť serióznou formáciou. Túto taktiež nemožno zveriť výlučne tomu, kto je priamo poverený formáciou mladých, ako by to bol jedine jeho problém, ale vyžaduje spoluprácu a harmonickú a adekvátnu prítomnosť celej komunity, ktorá je miestom, kde možno „spoznávať radosti i ťažkosti spoločného života.“²² V bratstve sa učíme prijímať druhých ako Boží dar, prijímať ich pozitívne vlastnosti a zároveň odlišnosti a limity. V bratstve sa učia zdieľať dary, ktoré sú určené na budovanie všetkých. V bratstve sa učia misijnému rozmeru zasvätenia.²³ Čo sa týka trvalej formácie, je tu riziko mnohých slov a málo skutkov. Nestačí organizovať kurzy teoretickej teológie a pojednávať o duchovných témach, ale je naliehavo nutné začať kultúru trvalej formácie. Súčasťou tejto kultúry by malo byť nielen vyslovovanie teoretických pojmov, ale aj schopnosť revízie a overenia konkrétneho života komunit. Okrem toho sa nesmie miešať trvalá formácia ako príležitosť k

---

²⁰ *Vita consecrata*, 66.

²¹ *Tamtiež*.

²² *Tamtiež*.

²³ Porov. *tamtiež*.

úvahe a revízii s akousi rehoľnou turistikou, ktorá sa uspokojí s návštevou miest, kde inštitút vznikol. Tiež sa objavuje riziko spájať príležitosti na formáciu len so zvláštnymi príležitosťami (oslavy pamätných dní inštitútu, oslavy dvadsaťpäť či päťdesiatich rokov od zloženia sľubov), skoro ako by trvalá formácia nebola vlastnou požiadavkou dynamiky vernosti v rôznych životných obdobiach.²⁴

Je stále dôležitejšie zahrnúť do trvalej formácie seriózne uvedenie do problematiky vedenia (riadenia). Táto, natoľko zásadná úloha v živote komunit je mnohokrát zverovaná improvizovane a vykonávaná nevhodne a nedostatočne.

Vzťah v humanum

Vzájomnosť muž – žena

17. V životných modeloch, v organizačných a riadiacich štruktúrach, v jazykoch a kolektívnej imaginácii sme dedičmi mentality, ktorá kládla dôraz na hlboké rozdiely medzi mužom a ženou a nechápala, že majú rovnakú dôstojnosť. Nielen v spoločnosti, ale aj v Cirkvi bránili mnohé jednostranné predsudky uznať dar skutočného ženského tvorivého ducha²⁵ a špecifický prínos žien. Tento druh podceňovania sa dotkol predovšetkým zasvätených žien, ktoré boli držané na okraji života, pastorácie a poslania Cirkvi.²⁶ Pokoncilová obnova bola svedkom rastu a šírenia zvyšujúceho sa ocenenia úlohy žien. Dvadsiate storočie bolo označené za „storočie ženy“,

---

²⁴ Porov. *tamtiež*, 70-71.

²⁵ Porov. *tamtiež*, 58.

²⁶ Porov. *tamtiež*, 57.

obzvlášť kvôli prebudenie ženského vedomia v modernej kultúre. Pred päťdesiatimi rokmi ho svätý Ján XXIII. vyhlásil za jedno z najviditeľnejších „znamení doby.“²⁷ Napriek tomu ešte dlho prevládal v cirkevných komunitách postoj odporu, niekedy aj medzi samotnými zasvätenými ženami, k tomuto novému chápaniu. Nedávno prišiel zvláštny popud zo strany magistéria, kedy boli ženy vyzvané k tomu, aby si boli vedomé svojej dôstojnosti. Zvlášť musíme spomenúť zásluhu pápežov Pavla VI., Jána Pavla II. a Benedikta XVI., ktorí na túto tému ponúkli cenné učenie. Dnes mnoho zasvätených žien dáva svoj pozitívny prínos, čo pomáha v procese rastu biblickej vízie „*humanum*“ tvárou v tvár spoločnosti poznamenatej maskulínnymi stereotypmi v mentálnych schémach aj v sociálno-politicko-náboženskej organizácii. Zasvätené ženy sa solidárne stavajú po boku utrpenia žien, ktoré v rôznych svetových kontextoch trpia nespravodlivosť a poníženie. Niektoré z nich prispievajú cenným pohľadom ženy na biblické zjavenie, takže je možné objavovať nové horizonty a nové štýly, a tak tvorivým spôsobom prežívať „charizmu ženskosti“²⁸. Cieľom tohto úsilia, osvieteného vierou a vášňou pre Cirkev, je podporovať bratské a sesterské vzťahy medzi zasvätenými osobami vo vnútri Cirkvi, aby sa stali vzorom antropologickej udržateľnosti.

18. Napriek ceste, ktorú sme už prešli, si musíme priznať, že sme ešte nedosiahli vyvážené syntézy ani očistenie schém a vzorov zdedených z minulosti. Ešte stále sa vyskytujú prekážky v štruktúrach a ďalej pretrváva nemalá nedôvera, keď nastane príležitosť „otvoriť ženám

---

²⁷ Ján XXIII, *Pacem in terris*, 22.

²⁸ Ján Pavol II., apoštolský list *Mulieris dignitatem* (15. 8. 1988), 66.

možnosť účasti v rôznych oblastiach a na všetkých stupňoch života Cirkvi, zvlášť tam, kde dochádza k úvahám a rozhodnutiam, ktoré sa ich priamo dotýkajú“²⁹ vo vnútri Cirkvi a pri konkrétnom riadení zasväteného života. Mladé povolania, ktoré sa objavujú, už v sebe majú prirodzené výrazné ženské povedomie. To bohužiaľ nie je vždy uznávané a prijímané ako hodnota. Kritika, ktorou sa prejavuje určitý nesúhlas, prichádzajú nielen zo strany iných zasvätených žien, ale aj od niektorých mužov v Cirkvi, ktorí aj naďalej rozmyšľajú v maskulínnych a klerikálnych schémach. Sme ďaleko od oslobodzujúceho posolstva, ktoré nám priniesol Kristus a ktoré by mala cirkev „prorocky šíriť tým, že bude zmyšľanie aj správanie ľudí usmerňovať v zhode s Božím plánom.“³⁰ Ako opakoval svätý Ján Pavol II. a ako často opakuje aj pápež František: „Preto je vhodné, aby sa zasvätená žena usilovala o to, aby bola ako vo vedomí Cirkvi, tak v každodennom živote uznávaná jej identita, schopnosti, poslanie i zodpovednosť.“³¹

V prostredí zasväteného života chýba skutočné dozrievanie vo vzájomnosti medzi mužom a ženou: ako naliehavá sa javí vhodná výchova mladých, aby sa dosiahla zdravá rovnováha medzi identitou a odlišnosťou; rovnako taktiež i vhodná pomoc starým, aby dokázali uznať pozitívnu stránku rešpektujúcej a pokojnej vzájomnosti. Môžeme tu hovoriť o kognitívnom nesúlade medzi starými a mladými rehoľníkmi. Jedni majú vzťahy so ženami alebo s mužmi poznačené veľkou nevšímavosťou, ba dokonca fóbiou, druhí sú otvorení, spontánni a prirodzení.

---

²⁹ *Vita consecrata*, 58.

³⁰ *Tamtiež*, 57.

³¹ *Tamtiež*.

Ďalším aspektom, o ktorom je potrebné hovoriť, je slabosť, s ktorou sa stretávame vo *vnútri* inštitútov. Dotýka sa antropologicko-kultúrneho procesu, skutočnej integrácie a vzájomného dopĺňovania mužského a ženského prvku a spôsobu vnímania. Svätý Ján Pavol II. uznal za legitímnu túžbu zasvätených žien mať „možnosť účasti v rôznych oblastiach a na všetkých stupňoch života Cirkvi,“³² ale v praxi k tomu máme ešte ďaleko. Vystavujeme sa tým nebezpečenstvu, že Cirkev závažným spôsobom ochudobňujeme, ako povedal pápež František: „Neobmedzujte úlohu žien v Cirkvi, ale podporujeme ich činnú prítomnosť v cirkevnom spoločenstve. Ak stratí Cirkev ženy v ich celistvej a reálnej dimenzii, riskujeme, že Cirkev bude neplodná.“³³

Služba autority

19. Kríza prebiehajúca v zasvätenom živote sa nevyhýba ani službe autority. Na prvý pohľad niektoré situácie doteraz vykazujú pri vykonávaní autority tendenciu k oligarchickej centralizácii, ako na lokálnej úrovni, tak aj na najvyšších úrovniach, čím preskakujú nevyhnutnú subsidiaritu. V niektorých prípadoch je pochybné, ako niektorí predstavení trvajú na osobnom charaktere svojej autority, takže takmer prichádza navnivoč spolupráca rád, v presvedčení, že sa majú zodpovedať len svojmu svedomiu. Z toho vyplýva slabá alebo nedostatočná spoluzodpovednosť v konaní, alebo prípadne absencia náležitého delegovania. Riadenie sa nemôže sústrediť v rukách jednotlivca a obchádzať kanonické právo.³⁴

---

³² *Tamtiež*, 58.

³³ František, *Príhovor k Brazílskym biskupom*, Rio de Janeiro, 27. 7. 2013.

³⁴ Porov. *CIC*, kán. 636.

Doteraz sa v niektorých inštitútoch vyskytujú predstavení a predstavené, ktorí neberú patrične na vedomie rozhodnutie príslušných kapitúl.

V mnohých prípadoch sa zmiešavajú úrovne generálna, provinciálna a miestna, pretože nie je zaručená samospráva zodpovedajúca subsidiarite na všetkých úrovniach. Týmto spôsobom sa nepodporuje spoluzodpovednosť, ktorá dáva priestor pre správnu samosprávu. Zaznamenávame taktiež jav, kedy sú predstavení zaujatí len zachovaním *status quo*, oným „vždy sa to tak robilo“. Výzva pápeža Františka „aby sme odvážne a tvorivo premysleli ciele, štruktúry, štýl a metódy,“³⁵ platí aj pre riadiace orgány a prax.

20. Tvárou v tvár závažným otázkam iste nie je múdre uchýľovať sa k rozhodovaniu podľa väčšiny, ktorá ale bola predpripravená autoritou, a zanedbať pritom presvedčenie, korektnú a poctivú informovanosť a objasnenie námietok. Ešte menej prijateľná je prax riadenia postavená na stránickej logike, o to horšie, ak je živená predsudkami a ničí tak charizmatické spoločenstvá inštitútov a negatívne pôsobí na zmysel pre spolupatričnosť. Svätý Ján Pavol II. neváhal pripomenúť starú múdrosť mníšskej tradície – „mnohokrát najmladšiemu vnukne Pán najlepšiu myšlienku“ (*Regula Benedicti*, III, 3) – k riadnemu konkrétnemu vykonávaniu spirituality spoločenstva, ktorá podnecuje a zaisťuje faktickú účasť všetkých.³⁶

Žiadna autorita, a to ani v prípade zakladateľa, sa nesmie cítiť výlučným interpretom charizmy a ani si nesmie myslieť, že môže nedodržiavať normy cirkevného práva.

---

³⁵ *Radosť evanjelia*, 30.

³⁶ Porov. Ján Pavol II., *Novo millennio ineunte*, 45.

Tieto postoje môžu živiť a prejavovať nedôveru v ďalších zložkách Cirkvi, v rehoľnej rodine³⁷ alebo v komunite, ktorej sa to bezprostredne týka.

V poslednej dobe nechýbali – a zvlášť v nedávno založených inštitútoch – prípady manipulácie ľudskej slobody a dôstojnosti. Nielen, že boli ich členovia donútení k úplnej závislosti, ktorá umŕtvuje dôstojnosť a dokonca aj základné ľudské práva, ale boli dokonca rôznymi kľúčkami a predstieraním vernosti Božím plánom skrze charizmu donútení k podriadenosti, ktorá zasahovala aj do oblasti morálky a dokonca aj sexuálnej intimity. K veľkému pohoršeniu všetkých, keď tieto fakty vyšli najavo.

21. V každodennej službe autority sa dá vyhnúť tomu, aby sa členovia museli neustále pýtať na dovoľenie v bežnej dennej činnosti. Kto vykonáva moc, nesmie podporovať detinské správanie, ktoré môže viesť k nezodpovednému rokovaniu. Takýto prístup len ťažko privedie ľudí k zrelosti.

Bohužiaľ, musíme priznať, že podobné situácie sú častejšie, než sme ochotní prijať a uznať, a to zreteľnejšie v ženských inštitútoch. To je jeden z dôvodov, ktorý zrejme motivuje množstvo odchodov. Pre niektorých sú jediným východiskom z neznesiteľnej situácie.

Každá žiadosť o odchod by mala byť príležitosťou na seriózne preskúmanie zodpovednosti celej komunity a zvlášť predstavených. Je nutné jasne povedať, že autoritársky prístup poškodzuje vitalitu a vernosť zasvätených! Kódex s veľkou odvahou prehlasuje:

---

³⁷ Porov. Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, inštrukcie *Služba autority a poslušnosť (Faciem tuam, Domine, requiram)* (11. 5. 2008), 13f. Ďalej iba *Faciem tuam*.

„Bratský život, vlastný každému spoločenstvu, (...) sa usporiada tak, aby každému vo vzájomnej pomoci prispeval k napĺňaniu jeho vlastného povolania.“³⁸

Kto teda vykonáva svoj úrad bez trepezlivého načúvanie a chápacvého prijatia, prichádza o autoritu u vlastných spolubratov a spolusestier. „Autorita rehoľných predstavených sa má vyznačovať duchom služby podľa príkladu Krista, ktorý neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale slúžiť.“³⁹ Je to postoj inšpirovaný postojom slúžiacého Ježiša, ktorý umyl nohy svojim apoštolom, aby mali podiel na jeho živote a na jeho láske.⁴⁰

Modely vzťahov

22. Keď sme komentovali *nové mechy*, o ktorých hovoril Ježiš v evanjeliu, povedali sme, že nahradenie *mechov* sa nedeje automaticky, ale žiada si úsilie, schopnosť a ochotu k zmene. Aby k zmene došlo, je potrebná veľkorysá ochota odmietnuť akúkoľvek formu privilégii. Treba pripomenúť, že zo vzdávania sa prekonaných a škodlivých schém nie je vyňatý nikto, najmenej potom tí, ktorí vykonávajú službu autority. Žiadna zmena nie je možná bez odmietnutia zastaraných schém, len tak sa môžu otvoriť nové obzory a možnosti riadenia, spoločného života, správy majetku a poslania. Žiadnym spôsobom nemožno zotrvať v postoji, ktorý pripomína skôr údržbu než autentické prehodnotenie štýlu a postojov.

Jasným ukazovateľom tejto patovej situácie je pretrvávajúca centralizácia rozhodovacej moci a

---

³⁸ CIC, kán. 602; porov. *Perfectae caritatis*, 15.

³⁹ *Faciem tuam*, 14b.

⁴⁰ Porov. *tamtiež*, 22.

nedostatočné striedanie vo vedúcich pozíciách v komunitách a inštitútoch.

S evanjeliovou *otvorenosťou* si musíme uvedomiť, že v niektorých ženských kongregáciách sa stretávame s dlhodobými funkciami. Niektoré osoby zostávajú na riadiacich pozíciách, hoci v rôznych funkciách, po dlhé roky. Bolo by žiaduce vhodnými všeobecnými normami zmierniť strednodobé aj dlhodobé vplyvy opakovaného volenia súčasných členov generálnych rád do zodpovedných pozícií. Inými slovami, zaviesť normatívy, ktoré by zabránili predlžovaniu funkčných období nad rámec kanonických lehôt a neumožňovali by uchýľovať sa k výkladom, ktoré v skutočnosti obchádzajú to, čomu sa normatívy snažia zabrániť.

23. Ďalším bodom, ktorý nesmieme zakrývať je, že v týchto desaťročiach zosilnela klerikalizácia zasväteného života. Jedným z najviditeľnejších prejavov je kritické zníženie počtov v laických rehoľných inštitútoch.⁴¹ Ďalším fenoménom sú rehoľní kňazi, takmer výlučne sa venujúci životu v diecéze a menej už komunitnému životu, ktorý sa tým oslabuje.

Otvorená zostáva teologická a ekleziologická úvaha o postave a úlohe kňaza rehoľníka, najmä keď prijme pastoračnú službu.

Ďalej by bolo potrebné sa venovať fenoménu tých kňazov rehoľníkov, ktoré do svojej diecézy zhovievavo prijíma biskup bez náležitého rozlišovania a nevyhnutného preverenie. Z druhej strany je tiež nutné bdieť nad tým, s akou ľahkosťou niektoré rehoľné inštitúty prijímajú bez

---

⁴¹ Porov. Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a pre spoločnosti apoštolského života, *Identita a poslanie rehoľného brata v Cirkvi*, LEV, Città del Vaticano, 2013.

náležitého rozlišovania seminaristov vylúčených z diecéznych seminárov alebo iných inštitútov.⁴² Tieto tri body si v každom prípade žiadajú našu pozornosť, okrem iného preto, aby sme zabránili vážnejším problémom ľudí i komunit.

24. Poslušnosť a služba autority zostávajú vysoko citlivými otázkami, aj preto, že kultúry a modely prešli hlbokými premenami, nepredstaviteľnými a v určitých aspektoch možno tiež znepokojujúcimi, aspoň pre niekoho. V kontexte, v ktorom žijeme, je samotná terminológia (*nadriadení*⁴³ a *podriadení*) už nevhodná. To, čo fungovalo v kontexte vzťahov pyramidálneho a autoritárskeho typu, už nie je žiaduce ani znesiteľné v spoločnom vnímaní nášho spôsobu, akým sa cítime a chceme byť Cirkvou. Musíme mať na pamäti, že skutočná poslušnosť sa nezaobíde bez toho, aby na prvé miesto postavila poslušnosť Bohu – to platí tak pre toho, kto má autoritu, ako aj pre toho, kto počúva – rovnako ako sa nemôže zaobísť bez pripomenutia poslušnosti Ježišovej: poslušnosti, ktorá zahŕňa aj jeho volanie lásky: *Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?* (Mt 27,36) a mlčanie Otcovej lásky.

Pápež František sa obracia s nalievajúcou výzvou: „Všetky spoločnosti kresťanov na svete by som chcel požiadať najmä o príťažlivé a žiarivé svedectvo bratského spoločenstva. Kiež všetci môžu obdivovať, ako sa o seba vzájomne staráte, povzbudzujete sa a sprevádzate sa.“⁴⁴

---

⁴² Kongregácia pre klérus, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (8. 12. 2016)

⁴³ Rozumie sa „predstavení“ pozn. prekladateľa.

⁴⁴ *Radost' evanjelia*, 99.

Pravá poslušnosť teda nevylučuje, ba dokonca vyžaduje, aby každý prejavoval svoje vlastné presvedčenie, ktoré dozrelo pri rozlišovaní, aj keď toto presvedčenie nie je v súlade s tým, čo žiada predstavený. Keď potom v mene spoločenstva tento brat alebo sestra, hoci aj vidí lepšie riešenie, zo svojej vôle poslúchne, vtedy uskutočňuje poslušnosť z lásky.⁴⁵

Je rozšíreným dojmom, že vo vzťahu predstavený – podriadený nezriedka chýba evanjeliový základ bratstva. Prikladá sa väčší význam inštitúcii ako osobám, ktoré ju tvoria. Nie je náhodou, že medzi hlavnými dôvodmi k odchodu sa objavujú podľa skúseností kongregácie: oslabenie vízie viery, konflikty v bratskom živote a bratský život pokrívajúci v ľudskosti.

Spôsob vedenia komunít zo strany predstavených je dobre popísaný v *Kódexe kánonického práva* ako aktualizácia toho, čo sa hovorí v *Perfectae caritatis*: „Predstavení vykonávajú svoju moc v duchu služby (...) riadia svojich podriadených ako Božie dietky a s úctou voči ľudskej osobe dosahujú ich dobrovoľnú poslušnosť, (...) snažia sa vytvárať v Kristovi bratské spoločenstvo, v ktorom sa hľadá a miluje predovšetkým Boh.“⁴⁶

25. Osobitnú dôležitosť a pozornosť si zasluhuje vzťah medzi predstaveným a zakladateľom v novo založených inštitútoch. Hoci musíme ďakovať Duchu Svätému za toľko darov, ktoré oživujú život v Cirkvi, nemôžeme skryť údiv nad postojmi, v ktorých často zaznamenávame zúžené poňatie poslušnosti, ktoré môže byť nebezpečné. V niektorých prípadoch nie je podporovaná spolupráca „činnou a zodpovednou poslušnosťou“⁴⁷, ale detinská

---

⁴⁵ Porov. František z Assisi, *Duchovné napomenutia*, III.6.

⁴⁶ *CIC* kán. 618-619. Porov. tiež *Perfectae caritatis*, 14.

⁴⁷ *Perfectae caritatis*, 14.

podriadenosť a úzkostlivá závislosť. Takto sa dá zraniť ľudská dôstojnosť až k jej úplnému poníženiu.

Nie vždy sa v týchto nových situáciách alebo aj iných súvislostiach správne chápe a vhodne rešpektuje rozdiel medzi vnútorným fórom a vonkajším fórom.⁴⁸ Bezpečná záruka spomínaného rozlíšenia zabráňuje neoprávnenému zasahovaniu, ktoré môže viesť k situáciám nedostatku vnútornej slobody a psychologickkej závislosti, čo môže otvoriť dvere určitej kontrole nad svedomím. V týchto a ďalších prípadoch ide o to, nevzbudzovať v členoch prehnanú závislosť, ktorá na seba môže brať formy poddanstva na hraniciach s psychickým násilím. V tomto ohľade je okrem toho nevyhnutné oddeliť postavu predstaveného od postavy zakladateľa.

26. Z takto nivelizovaného komunitného života, ktorý nenecháva priestor pre originalitu, zodpovednosť a srdečné bratské vzťahy, plynie chabé zdieľanie v reálnom živote. Pošramotenie takých vzťahov je veľmi dobre vidieť z konkrétneho spôsobu prežívania evanjeliového spoločného majetku, ktorý narúša bratské vzťahy. Pápež František upozorňuje: „Kvôli finančnej kríze, ktorou prechádzame, zabúdame, že jej pôvodcom je hlboká antropologická kríza: popretie primátu ľudskej bytosti!“⁴⁹ Zasvätený život bol vo svojej dlhej histórii schopný sa prorocky vzoprieť vždy, keď hrozilo, že ekonomická kríza pokorí človeka a najmä tých najchudobnejších. V súčasnej globálnej situácii finančnej krízy, na ktorú sa neustále odvoláva pápež František, sú zasvätení povolání k tomu, aby boli skutočne verní a vynaliezaví, aby dodržali

---

⁴⁸ *CIC* kán. 630.

⁴⁹ *Radost' evanjelia*, 55.

prorocstvo spoločného života vnútri a solidarity s vonkajškom, zvlášť s chudobnými a najslabšími.

Prešli sme od domáceho hospodárenia k administratívnym a správnym procesom, ktoré sa takmer vymykajú našej kontrole, ukazujú našu neistotu a nepripravenosť. Neváhajme znovu sa zamerať na transparentné hospodárenie a financie, ako prvý krok na navrátenie sa k autentickému evanjelióvemu zmyslu skutočného spoločného majetku vnútri komunit i jeho konkrétne zdieľanie s tými, ktorí žijú vedľa nás.

27. Rozdelenie majetku v komunitách by malo vždy rešpektovať spravodlivosť a spoluzodpovednosť. V niektorých prípadoch konštatujeme nastavenie, ktoré takmer zrádza neodňateľné základy bratského života, zatiaľ čo „autorita má rozvíjať dôstojnosť ľudskej osoby“⁵⁰. Nie je možné súhlasiť so štýlom riadenia, kde ekonomická autonómia jedných zodpovedá závislosti druhých, a tak podkopáva zmysel vzájomnej spolupatričnosti a záruku spravodlivosti pri zachovaní rôznych úloh a služieb.

Existencia opatrení týkajúcich sa životného štýlu jednotlivých zasvätených osôb neoslobodzuje od seriózneho a obozretného rozlišovania ohľadom chudoby inštitútu, ktoré má byť hodnotením, konaním a významným svedectvom v Cirkvi a medzi Božím ľudom.

28. Zasvätení a zasvätené, zakotvení v presvedčení, že prednosť má byť pred mat', že je dôležitejšie etika než ekonomika, by mali za hýbateľa svojej činnosti prijať etiku solidarity, zdieľanie, a zabrániť sústredenie kontroly nad zdrojmi do rúk niekoľkých málo jedincov.

---

⁵⁰ *Faciem tuam*, 13b.

Hospodárenie jednotlivých inštitútov nie je uzavretý okruh. V opačnom prípade nevyjadruje spoločenstvo Cirkvi. Majetky inštitútov sú majetky Cirkvi a zúčastňujú sa evanjeliovým spôsobom na rovnakých cieľoch, teda podpore človeka, misie, milosrdného a solidárneho zdieľania s Božím ľudom: zvlášť podpora a starostlivosť o chudobných prežívané ako spoločné úsilie dokáže inštitútu vdýchnuť nový život.

Táto solidarita, prežívaná určite vo vnútri každého inštitútu a každého bratstva, sa musí rozšíriť aj na ostatné inštitúty. V apoštolskom liste všetkým zasväteným vyzýva pápež František ku „spoločenstvu medzi členmi rôznych inštitútov“⁵¹. Prečo nemať na pamäti tiež efektívne spoločenstvo v oblasti hospodárenia, najmä s tými inštitútmi, ktoré prechádzajú situáciami núdze, tým, že dáme do spoločného svoje vlastné zdroje?⁵² Bolo by to krásnym svedectvom spoločenstva zasväteného života, prorockým znamením pre našu spoločnosť, ovládanú „novou, neviditeľnou, hocikedy virtuálnou tyraniou, ktorá jednostranne a neúprosne diktuje svoje zákony a svoje pravidlá.“⁵³ „Krutovláda moci a majetku nepozná medze.“⁵⁴

---

⁵¹ František, *List všetkým zasväteným*, II, 3.

⁵² Porov. Obežník Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, *Linee orientative per la gestione dei beni negli Istituti di vita consacrata e nelle Società di vita apostolica* (2. 8. 2014), 2.3.

⁵³ *Radost' evanjelia*, 56.

⁵⁴ *Tamtiež*.

III.

PRIPRAVIŤ NOVÉ MECHY

29. Ježiš mnohokrát varoval svojich učeníkov pred tendenciou prispôbiť novosť posolstva evanjelia starým zvykom s rizikom, že bude zredukované na *étos* púheho opakovania. Spolu s podobenstvom o *novom víne*, ktoré sa musí naliať do nových mechov, sme povolaní nechať sa viesť logikou blahoslavenstiev. Reč na hore je *magna charta* na ceste každého učeníka: „*Počuli ste..., ja vám hovorím*“ (porov. Mt 5,21.27.33.38.43). Ak je toto smer, ktorým sa máme vydať, varuje nás tiež Pán pred každým nebezpečenstvom prehnaneho lipnutia na zákone: „*Majte sa na pozore...*“ (Mk 8,15; Mt 16,11; Lk 12,15).

Celok Ježišových slov a skutkov neustále vedie k nepretržitému procesu otvorenosti *novosti Kráľovstva*. Prvým krokom tejto otvorenosti je rozlišovanie a odmietnutie všetkého, čo je v rozpore so zásadnými hodnotami vernosti Bohu, ktoré sa prejavuje ochotou k službe: *medzi vami to tak nebude* (porov. Mk 10,43). Život Ježiša Krista je príbehom novej praxe, v ktorej je zakotvený nový život jeho učeníkov povolaných k tomu, aby boli vnímaví k novej logike a novým prioritám, ktoré prináša evanjelium.

Vernosť v Duchu

30. Rozbor doteraz otvorených výziev, ktorý sme vykonali v prvej časti týchto *smerníc*, by nás mal na tento evanjeliový prah priviesť pripravených rozpoznávať problematické miesta, aby sme tak otvárali nové cesty nádeje pre všetkých. Analogicky tu môžeme uplatniť to, čo odporúča pápež František: „*Misijné ponímanie pastorácie vyžaduje, aby sme opustili pohodlné*

pastoračné kritérium 'vždy to tak bolo'. Povzbudzujem všetkých, aby pri tejto úlohe odvážne a tvorivo premysleli ciele, štruktúry, štýl i evanjelizačné metódy svojich spoločností.⁵⁵

Predovšetkým ide o to, nájsť nové cesty k autentickému evanjelióvemu a charizmatickému svedectvu zasväteného života; rozlišovať a potom začať potrebné procesy očistenie a uzdravenie od *kvasu zloby a nepravosti* (porov. 1Kor 5,8). V tomto úchvatnom a náročnom procese môžu byť napätia a utrpenia znamením nového života. Stojíme totiž na prahu nových syntéz, ktoré sa rodia s *vnútorným nariekaním a vzdychmi, ktoré nie je možné vyjadriť*, (porov. Rim 8,23.26) a v trpezlivom plnení vynaliezavej vernosti.⁵⁶

31. Každodenné výzvy pápeža Františka k radostnému prežívaniu evanjelia bez pokrytectva podnecujú k jednoduchosti, takže nachádzame vieru jednoduchých a odvahu svätých. Evanjeliová originalita (Mk 10,43), ktorej má byť zasvätený život stelesnením, sa realizuje skrze konkrétne jednanie a rozhodnutie: na prvom mieste služba (Mk 10,43–45) a neustála cesta k chudobným a solidarita s tými najmenšími (Lk 9, 48); ochrana ľudskej dôstojnosti v akejkoľvek situácii, ako prežíva a kde trpí (Mt 25,40); subsidiarita ako uskutočnenie vzájomnej dôvery a veľkorysej spolupráce všetkých a so všetkými.

32. Aby sme boli schopní odpovedať na volanie Ducha a na provokácie dejín, je dobré si pripomenúť, že sa „zasvätený život nachádza v *samom srdci* Cirkvi a má rozhodujúci význam pre jej poslanie, pretože je 'znamením vnútornej povahy kresťanského povolania' - a

---

⁵⁵ *Radost' evanjelia*, 33.

⁵⁶ Porov. *Vita consecrata*, 37.

zároveň ochoty snúbenice Cirkvi k spojeniu so svojím jediným snúbencom.“⁵⁷ Povaha znamenia, ktoré konotuje zasvätený život na ceste Božieho ľudu dejinami, ho tak stavia privilegovaným spôsobom do línie evanjeliového prorocstva. Táto prorocká línia je znamením a plodom jeho charizmatickej povahy, ktorý ju robí schopným objavovania a tvorivosti. To vyžaduje neustálu otvorenosť znameniam prichádzajúcim od Ducha Svätého, až k *načúvaniu vánku* (porov. 1Kr 19,12). Jediné tento postoj umožňuje spoznať tajomné cesty (porov. Jn 3,8) milosti, kým sa znovu nenarodíme v novej nádeji pre plodnosť Slova (porov. Jn 4,35).

33. Identita, v celom svojom dopade, nie je nehybnou a teoretickou danosťou, ale zdieľaným procesom rastu. Prieepasť medzi generáciami, inkulturácia, multikultúrnosť a medzikultúrnosť, ktoré stále častejšie charakterizujú inštitúty zasväteného života, sa môžu z miesta únavnej námahy stať priestorom výzvy k skutočnému dialógu spoločenstva v srdečnosti a láske Krista. Len tak sa bude každý cítiť zahrnutý a zodpovedný v *komunitnom projekte*, „aby každému cez vzájomnú pomoc prispieval k napĺňaniu jeho vlastného povolania.“⁵⁸

Tieto potreby vyžadujú zmenu štruktúr tak, aby boli všetci podporovaní v obnovenej dôvere, ktorá by potom viedla k dynamickej a bratskej vernosti.

Modely formácie a formácia formátorov

34. Oblasť formácie zažila v minulých rokoch hlbokú premenu metód, jazyka, dynamiky, hodnôt, cieľov, etáp.

---

⁵⁷ *Tamtiež*, 3.

⁵⁸ *CIC* kán. 602

Pápež František potvrdil: „Je potrebné vždy premýšľať v Božom ľude, vo vnútri neho. (...) Nesmieme formovať administrátorov, správcov, ale otcov, bratov, spolupútnikov,“⁵⁹ a „formácia je umelecké dielo, nie policajné.“⁶⁰

Prijatie vlastného *Ratio Formationis* zamestnalo veľkú časť inštitútov odpoveďami na nové potreby. Napriek tomu sa ukazuje značná rôznorodosť jazyka, kvality i mystagogickej múdrosti. Aj keď atrament na týchto receptároch, opisovaných jeden od druhého, ešte nezaschol, je nutná ich revízia. Práve preto, že otázka formácie je zásadným aspektom pre budúcnosť zasväteného života.

35. Zvláštnu starostlivosť si zasluhuje predovšetkým trvalá formácia, ako zdôraznil pápež v známom rozhovore s generálnymi predstavenými.

a) Trvalá formácia musí byť orientovaná podľa cirkevnej identity zasväteného života. Nejde tu len o to, informovať sa o nových teologických poznatkoch, cirkevných normách alebo nových štúdiách o histórii inštitútu a jeho charizmy. Úlohou je upevňovať alebo mnohokrát aj znovu nachádzať svoje vlastné miesto v Cirkvi a v službe ľuďom. Často táto práca spadá do času typického druhého obrátenia, ktoré prichádza v rozhodujúcich chvíľach života, ako je stredný vek, krízové situácie alebo aj

---

⁵⁹ František, *Svegliate il mondo*. Rozhovor pápeža Františka s generálnymi predstavenými v *La Civiltà Cattolica*, 165 (2014/1), 11. VI. prekl.

⁶⁰ *Tamtiež*, 10.. VI. prekl.

stiahnutie sa z aktívneho života kvôli chorobe alebo starobe.⁶¹

b) Všetci sme presvedčení, že formácia musí byť celoživotná. Napriek tomu musíme priznať, že kultúra trvalej formácie zatiaľ neexistuje. Tento nedostatok je plodom čiastočného a zredukovaného myslenia čo sa týka trvalej formácie, takže nie je dostatočne vnímaná ako nutná a jednotlivci sa ňou zaoberajú minimálne. Na úrovni pedagogickej praxe sme ešte nenašli konkrétne cesty pre jednotlivcov a komunity, ktoré by z nej urobili skutočnú cestu rastu v tvorivej vernosti s cennými a dlhotrvajúcimi vplyvmi v konkrétnom živote.

c) Zvlášť problematické sa javí presadiť myšlienku, že formácia je naozaj trvalá len vtedy, ak je bežná a prebieha v realite všedného dňa. Pretrváva doteraz chabá alebo sociologická interpretácia trvalej formácie spojená s jednoduchou povinnosťou aktualizovania alebo eventuálne požiadavkou na duchovné obnovenie, nie však s neustálym postojom načúvania a zdieľania výziev, problematik, cieľov. Každý je povolaný k tomu, aby sa nechal osloviť, vychovávať, podnecovať, osvetľovať životom a dejinami, tým, čo hlása a slávi, chudobnými a vylúčenými, blízkymi i vzdialenými.

d) Musí byť vyjasnená úloha počiatočnej formácie. Nemôže sa obmedziť na formáciu k poddajnosti a k dodržiavaniu dobrých zvykov a tradícií skupiny, ale musí mladú zasvätenú osobu skutočne urobiť *docibilis*. To znamená formovať srdce slobodné, ochotné učiť sa v

---

⁶¹ Porov. *Vita consecrata*, 70.

Kristovom štýle celý život od každodenného príbehu a dať sa tak do služieb všetkých.

e) Zvláštnym spôsobom sa v nadväznosti na túto tému javí ako nevyhnutné tiež zamyslenie sa nad štrukturálno - inštitucionálnym rozmerom trvalej formácie. Ako kedysi po tridentskom koncile vznikali semináre a noviciát pre počiatočnú formáciu, dnes sme volaní k tomu, aby sme vytvorili formy a štruktúry, ktoré by podporovali postupnú formáciu každej zasvätenej osoby ku Kristovmu zmýšľaniu (porov. Fil 2,5). To by bolo výnimočne výrečným inštitucionálnym znamením.

36. Predstavení sú povolani k tomu, aby stáli nablízku zasväteným osobám vo všetkých problematikách, ktoré sa týkajú ich cesty ako na osobnej tak na komunitnej úrovni. Zvláštnou úlohou predstavených je sprevádzať úprimným a konštruktívnym dialógom tých, ktorí prechádzajú procesom formácie alebo sa z rôznych dôvodov do tohto procesu vracajú. Problémy, ktoré z toho vyplývajú si žiadajú podporu bratského života, v ktorom by našli rovnováhu ľudské a evanjeliové prvky, takže by sa každý cítil zodpovedný a zároveň bol uznávaný za nevyhnutného pre vytváranie spoločenstva. Spoločenstvo je totiž skvelým priestorom pre trvalú formáciu.

37. Zodpovedajúcim spôsobom sa musí pripraviť aj nová odbornosť vo formácii formátorov v multikultúrnych kontextoch. „Dobré štruktúry pomáhajú, ale samé nestačia.“⁶² Medziprovinciálne alebo medzinárodné štruktúry pre formáciu uchádzačov vyžadujú formátorov a formátorky, ktorí by boli skutočne presvedčení o tom, že

---

⁶² Benedikt XIII., *Spe Salvi*, 25.

„kresťanstvo nedisponuje jediným kultúrnym vzorom,“ a „hoci skrze vernosť evanjeliu a tradícii Cirkvi ostane samo sebou, bude mať tiež tvár mnohých kultúr a národov, ktoré ich prijali a ktoré z neho žijú.“⁶³ To predpokladá schopnosť a pokoru nepresadzovať nejaký jeden kultúrny systém, ale zúrodňovať každú kultúru zrnom evanjelia a vlastnou charizmatickou tradíciou, pritom sa však bedlivo vyhnúť „márnivej sakralizácii vlastnej kultúry.“⁶⁴ Synergia nových poznatkov a kompetencií môže prospieť sprevádzaniu vo formácii v jednotlivých multikultúrnych kontextoch a pomôcť prekonať formy asimilácie a homologácie, ktoré sa stále znovu objavujú – ako v procese formácie, tak i inde – a vyvolávajú problémy, ktoré majú negatívny vplyv na zmysel pre spolupatričnosť s inštitútom a na vytrvalosť v nasledovaní Krista.

Smerovať k vzťahom podľa evanjelia

Vzájomnosť a multikultúrne procesy

38. Uvažovať nad zasväteným životom žien znamená konkrétne sa zaoberať ako inštitúciami, tak zasvätenými ženami ako jednotlivcami a komunitami, a pritom mať na pamäti zložitosť našej doby. Treba vziať do úvahy, že v posledných rokoch, najmä od vydania *Mulieris dignitatem* (1988) Magistérium podporovalo a sprevádzalo rešpektujúci pohľad na kultúrne a cirkevné procesy týkajúce sa identity ženy, ktorá má vplyv zjavným či menej zjavným spôsobom na život v inštitútoch.

---

⁶³ *Evangelii gaudium*, 116

⁶⁴ *Tamtiež*, 117.

Najmä tieto kultúrne rozdiely vyžadujú tak zakotvenie vo vlastnej špecifickej kultúre, ako aj schopnosť prekročiť tieto hranice v stále širšom evanjeliovom nádychu. Rehoľnými sľubmi sa zasvätená osoba rozhoduje, že bude prostredníkom medzi svojou špecifickou kultúrou a snahou o život podľa evanjelia, čo nevyhnutne rozširuje obzory a prehlbuje vnímavosť. Je teda naliehavé túto funkciu prostredníka bližšie preskúmať, bez toho aby bola podriadená zaujatosti kultúrnych rozdielov.

Z tohto pohľadu sa zdá zrejmé, že je potrebné znovu zvážiť teológiu zasväteného života v jeho ustanovujúcich prvkoch a prijať podnety, ktoré sa objavujú v ženskom svete, a zladíť ich s mužským svetom. Dôraz na to, čo je špecifické, nesmie brániť v spolupatričnosti so spoločným človečenstvom. Je teda vhodné oživiť interdisciplinárny prístup nielen v teológii, ale aj v humanitných vedách a v ich početných odvetviach.

39. Naliehavú a sústredenú pozornosť si vyžaduje najmä súčasná zrýchlená internacionalizácia, zvlášť ženských inštitútov, pri ktorej sa veľakrát nepostupuje krok za krokom a opatrne, ale rieši sa improvizovane. Je potrebné vziať na vedomie, že geografické rozšírenie nebolo sprevádzané príslušnou revíziou štýlov a štruktúr, mentálnych schém a kultúrnych vedomostí, ktoré by umožnili skutočnú inkulturáciu a integráciu. Táto nedostatočná obnova sa týka najmä zhodnotenia spôsobu, ktorým sa cítiť v Cirkvi a spoločnosti ženou, na čo poukázalo aj pápežské magistérium. Nízke povedomie alebo v horšom prípade popieranie záležitosti žien má negatívny a veľmi škodlivý vplyv na nové generácie žien. Mnoho žien sa totiž zverí inštitútu, aby ich viedol a formoval k nasledovaniu Krista, a potom sú nútené prijímať zastarané modely správania najmä, čo sa týka

úloh, ktoré pripomínajú skôr otroctvo ako službu v slobode evanjelia.

40. Procesy internacionalizácie by mali všetky mužské i ženské inštitúty viesť k tomu, aby sa stali laboratóriami solidárnej pohostinnosti, kde môžu rozdielne kultúry a spôsoby vnímania nábrať silu a významy inde neznáme, a teda silno prorocké. Táto solidárna pohostinnosť sa buduje pravým dialógom medzi kultúrami, aby sa všetci mohli obrátiť k evanjeliu, bez toho aby sa pritom vzdali vlastných špecifik. Cieľom zasväteného života teda nebude uchovávať sa ako permanentný stav uprostred rôznych kultúr, s ktorými sa stretne, ale zachovať permanentné obrátenie k evanjeliu vo vnútri postupného budovania medzikultúrnej ľudskej reality.

Veľakrát hrozí nedostatočný a neinkulturovaný duchovno-antropologický pohľad na ženskú identitu uhášaním alebo poškodením vitality *spolusestier* v inštitútoch zasväteného života. Ešte veľa práce je potrebné vykonať, aby sa podporili také modely spoločenstva, ktoré ženskej identite zasvätených vyhovujú. V tejto súvislosti je potrebné posilniť štruktúry vzťahov, ktoré umožňujú konfrontáciu a sesterstvu medzi predstavenými a sestrami. Žiadna sestra nesmie byť viazaná v podriadenom stave, čo bohužiaľ veľmi často vidíme. Takáto situácia totiž podporuje nebezpečné infantilizmy a dokáže zabrániť celkovému dozrievaniu osobnosti.

Bdejme teda nad tým, aby sa priepať, ktorá delí zasvätené vykonávajúce službu autority (na rôznych úrovniach) alebo spravujúce majetok (na rôznych úrovniach), a sestry, ktoré sú na nich závislé, nestala pre nerovnosť a autoritárstvo zdrojom utrpenia. Stáva sa to, keď tie prvé môžu rozvíjať svoju zrelosť a plány, kým tie druhé sú ochudobňované aj o tie najzákladnejšie

rozhodovacie možnosti a rozvoj osobných i komunitných zdrojov.

Služba autority

41. V širšom pohľade na zasvätený život, o aký sa snažíme už od koncilu, sme prešli od dôrazu na úlohu autority k dôrazu na dynamiku spoločenstva. Preto musí byť autorita len v službe spoločenstvu: je to skutočná služba sprevádzania bratov a sestier k vedomej a zodpovednej vernosti.

Konfrontácia medzi bratmi alebo sestrami a načúvanie jednotlivým osobám sa totiž stáva neodmysliteľným priestorom pre službu evanjeliovej autority. Využívanie manažérskych techník alebo uplatňovanie zduchovených a paternalistických spôsobov, považovaných za vyjadrenie „Božej vôle“, sú značne redukujúce vzhľadom na službu, ktorá je povolaná konfrontovať sa s očakávaním druhých, s každodennou realitou a s hodnotami zdieľanými a prežívanými v komunite.

Služba autority: modely vzťahov

42. Vo vzťahu predstavený-podriadený stojíme pred výzvou zodpovedného zdieľania spoločného projektu a prekonania jednoduchého vykonávania poslušnosti, ktorá neslúži evanjeliu, ale len nutnému udržaniu súčasnej situácie alebo riešeniu naliehavých záležitostí, najmä ekonomických.

V tomto pohľade je možné zhodnotiť žiadosti, ktoré často toto Dikastérium dostáva pri príležitosti schvaľovania stanov (ich prepracovanie a/alebo pozmenenie), aby sa postúpilo k zmenám v súčasnej platnej právnickej terminológii týkajúcej sa predstaveného a podriadeného.

K tomu výslovne vyzval dekrét *Perfectae caritatis*: „Spôsob života, modlitby a práce nech všade náležite zodpovedá dnešným telesným a duševným podmienkam členov a tiež - podľa povahy každého spoločenstva - aj potrebám apoštolátu, kultúrnym požiadavkám, sociálnym a ekonomickým pomerom.“⁶⁵

43. Je teda nutné podporovať takúto službu autority, ktorá volá k spolupráci a spoločnej vízii v bratskom štýle. Dikastérium v súlade s cestou, ktorú už vytýčil koncil, vydalo inštrukciu Služba autority a poslušnosť *Faciam tuam, Domine, requiram*, v ktorej uznalo, že „táto téma si vyžaduje hlbšiu reflexiu, predovšetkým v dôsledku zmien, ktoré nastali vnútri inštitútov aj ich komunít v posledných rokoch, vo svetle nedávnych dokumentov učiteľského úradu týkajúcich sa obnovy zasväteného života.“⁶⁶

Nemôže nás nechať pokojnými - po viac ako päťdesiatich rokoch od konca koncilu - pretrvávajúce riadiace štýly a praktiky, ktoré sa vzdalujú alebo priamo protirečia duchu služby, až sa degenerujú na autoritárske formy.

44. Legitímne výsady osobnej autority predstavených⁶⁷ sú v niektorých prípadoch vykladané ako súkromná autorita na hrane pomýleného protagonizmu, ako varuje pápež František: „Spomeňme si na škody, ktoré robia Božiemu ľudu mužovia a ženy Cirkvi, ktorí sú karieristami, ktorí zneužívajú ľud, Cirkev, bratov a sestry - teda tých, ktorým by mali slúžiť, - ako odrazový mostík pre vlastné záujmy a osobné ambície. Títo ľudia Cirkvi veľmi škodia.“⁶⁸

---

⁶⁵ *Perfecte caritatis*, 3.

⁶⁶ *Faciam tuam*, 3.

⁶⁷ Porov. *CIC*, kán. 618.

⁶⁸ František, *Príhovor k účastníkom plenárneho zasadnutia*

A nielen to, kto vykonáva službu autority, „nech sa chráni upadnúť do pokušenia sebestačnosti, do presvedčenia, že všetko záleží na ňom.“⁶⁹

45. Sebestačná autorita sa vymyká evanjeliovej logike zodpovednosti bratov a sestier a oslabuje ich istoty viery, ktoré by ich mali viesť.⁷⁰ Roztáča sa tak začarovaný kruh, ktorý kompromituje pohľad viery, neodvolateľný predpoklad uznania úlohy predstaveného. Toto uznanie sa neobmedzuje na to, že vezmeme na vedomie osobnosť súčasného predstaveného, ale siaha oveľa ďalej. Ide o to si vzájomne a v pravde dôverovať a jeden druhému sa zverovať.

Aj v konfliktoch a sporoch roztáča odvolávanie sa na rôzne formy autoritárstva špirálu nedorozumenia a trápenia, ktoré presahuje konkrétne prípady a živí v inštitúte zmätok a nedôveru, ako ťaživú hypotéku pre budúcnosť inštitútu. Ten, kto je povoláný k službe autority - v akejkoľvek situácii - sa nezaobíde bez zmyslu pre zodpovednosť, ktorý predovšetkým vyžaduje vyvážený zmysel pre vlastnú zodpovednosť za bratov a sestry. „Bude to možné vďaka *dôvere v zodpovednosť* bratov, keď predstavení 's úctou k ľudskej osobe dosahujú ich dobrovoľnú poslušnosť', a aj cestou *dialógu* s vedomím, že poslušnosť má byť prijímaná 'v duchu viery a lásky k nasledovaniu Krista až na smrť poslušného', a nie z iných motívov.“⁷¹

Medzinárodnej únie generálnych predstavených (Rím, 8. 5. 2013), 2. VI. Prekl.

⁶⁹ *Faciam tuam*, 25a.

⁷⁰ Porov. Pavol VI., *Evangelica testificatio*, 25.

⁷¹ *Faciam tuam*, 14b

46. „(Vlastné právo zabráni vhodnými normami), aby predstavení, ustanovení na dobu určitú, zotrvali dlhšie bez prerušenia v riadiacich úradoch.“⁷² Táto norma cirkevného práva je ešte vo fáze prijatia, v praxi inštitútov existujú aj značné rozdiely. Obvykle uvádzanými motiváciami k predlžovaniu mandátu - cez termíny stanovené právom - sú naliehavé situácie alebo nedostatok zdrojov, najmä v miestnych komunitách. Vplyv vlastných tradícií niektorých inštitútov prispel k ustanoveniu určitej mentality, ktorá fakticky bráni striedaniu. Takéto prípady končia premenou slúžiacej úlohy vo výnosnú pozíciu. Z tohto pohľadu musia byť normy vlastného práva preskúmané, ak sú nevhodné. Ak sú jasného zamerania, treba ich rešpektovať.

Zdá sa, že pozorné preskúmanie, prečo sa spomaľuje striedanie predstavených, ukazuje skôr na starosť o zabezpečenie kontinuity riadenia diela a menej na pozornosť k potrebám rehoľno-apoštolskej animácie v komunitách. Okrem toho v rámci zhodnotenia komunit kladie prítomnosť bratov a sestier z posledných generácií podmienky k medzigeneračnému zdieľaniu. Pomalé striedanie by mohlo byť vnímané ako nedôvera v ich schopnosti a možnosti a mohlo by dokonca spôsobiť vákuum, ktoré by sa neskôr ukázalo ako nezaplňiteľné.

47. Všetci musíme mať na pamäti, čo k tejto téme povedal pápež František: „V zasvätenom živote sa žije stretnutie mladých a starých, stretnutie tradície a inovácie. Nepozerať sa na ne ako na dve protichodné skutočnosti! Starým robí dobre odovzdávať mladým múdrosť a mladým robí dobre prijať toto dedičstvo skúsenosti a múdrosti a nie byť ho ďalej, nie aby ho ukryli v múzeu, ale aby s ním čelili výzvam, ktoré pred nás život

---

⁷² CIC, kán. 624 § 2.

stavia, niesli ho dopredu pre dobro rehoľných rodín i celej Cirkvi.“⁷³

Služba autority: kapituly a rady

48. V tomto ustavičnom rozlišovaní a obnovovaní „majú osobitný význam kapituly alebo podobné zhromaždenia, ako miestne, tak aj generálne, pri ktorých každý inštitút musí zvoliť svojich predstavených podľa pravidiel ustanovených vlastnými konštitúciami a ďalej, vo svetle Ducha Svätého, stanoviť spôsoby, ako zachovať a uvádzať do činnosti v rozmanitých historických a kultúrnych podmienkach svoje vlastné charizmy a svoj vlastný duchovný odkaz.“⁷⁴ Okrem toho kapitula „má také zloženie, aby predstavovala celý inštitút a stala sa skutočným znamením jeho jednoty v láske.“⁷⁵

Úvahy o zastúpení v kapitulách vychádzajú z autentickejšieho horizontu: jednoty v láske. Pravidlá a spôsoby, ktorými sa volia bratia a sestry do kapítul - najmä na generálnej úrovni - nemôžu ignorovať premenu kultúrneho a generačného usporiadanie mnohých dnešných inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života. Multikultúrálny rozmer musí byť vyjadrený správnym a vyváženým spôsobom aj v zložení kapituly.

49. Problém je zrejmý vo chvíli, keď sú pravidlá a procedúry nevhodné alebo zastarané a vedú k nerovnováhe zastúpenia hroziac tým, že zloženie kapituly

---

⁷³ Pápež František, *Príhovor na slávnosť Obetovania Pána na XVIII. Svetovom dni zasväteného života*, Rím (2. 2. 2014). VI. prekl.

⁷⁴ *Vita consecrata*, 42.

⁷⁵ CIC, kán. 631 § 1.

bude vystavené neprimeranej kultúrnej hegemonii alebo obmedzeným generačným rámcom. Aby sa podobnému pokrúteniu predišlo, je nevyhnutné postupne zariadiť, aby boli zastúpení bratia a sestry z odlišných kultúrnych oblastí. Ide o to, vložiť dôveru v osoby, ktoré sú v našich prostrediach považované za príliš mladé, avšak v iných - občianskych a kultúrnych - prostrediach by mali dostatok predpokladov na vykonávanie zodpovedných funkcií aj vďaka svojim schopnostiam. Spôsoby musia byť flexibilnejšie, aby sa zabezpečilo širšie a prezieravejšie zastúpenie, čo je zárukou vytvorenia žiaducej a životaschopnej budúcnosti. V hre nie je len korektnosť spôsobov a inteligentná poslušnosť pri výbere metód, ale je potrebné „osvetliť čo najviac Kristovu vôľu a ukázať cestu komunite“ - ako sa píše v *Pravidlách Taizé* - a to v duchu hľadania očistenom iba túžbou rozlíšiť Boží plán.

50. Každé rozhodnutie na zhromaždení musí sprevádzať vôľa všetkých členov kapituly otvorená Duchu; táto vôľa nepohŕda výmenou názorov a aspektov, ktoré sa síce rôznia, ale spoločne spejú k nájdeniu pravdy. Iba takto nie je túžba po jednomyselnosti a možnosť jej dosiahnutia len utopickými cieľmi, ale naopak vyjadruje najviditeľnejší plod načúvania a spoločnej otvorenosti Duchu.

Nebolo by opatrné zväzovať rozlišovanie do osobných horizontov členov kapituly, ako by to bola záležitosť jednotlivcov. Je potrebné „vojsť do kontaktu s vanutím Ducha, čo znamená počúvať to, čo Boh hovorí vnútri našich situácií v inštitútoch. Rozlišovanie sa nezastavuje pri popise situácií, problematík (...) ide vždy ešte ďalej a dokáže vidieť za každú tvárou, každým príbehom, každou situáciou príležitosť, možnosť.“⁷⁶ Je dobré nezabúdať, že

---

⁷⁶ Pápež František, príhovor pri príležitosti cirkevného zjazdu rímskej

generálna kapitula je miestom osobnej a spoločnej poslušnosti Duchu Svätému; o toto poddajné načúvanie sa usilujeme, keď v modlitbe zohýname rozum, srdce i kolená. V takomto obrátení potom jedná každý člen kapituly v okamihu rozhodnutia podľa svedomia a posudzuje vo svetle Ducha Svätého dobro inštitútu a celej Cirkvi. Tento postoj modliacej sa poslušnosti je akousi konštantou dejín generálnych kapitúl, ktoré nie bezdôvodne začínali v deň Turíc.

51. Zhromaždenie kapituly okrem iného zahŕňa aj voľbu generálneho predstaveného či predstavenej. V posledných rokoch sme zaznamenali istú tendenciu uchýľovať sa k postulácii, ktorá sa riadi kánonmi 180-183 *Kódexu kánonického práva*.

K nej sa uchýľuje v tých prípadoch, keď v kanonickej voľbe rovnakej osoby bráni nejaká prekážka alebo v prípade, že je potreba nedodržať požiadavky na osobu v danej úlohe, ktoré sú stanovené vo všeobecnom alebo vlastnom práve, ako napríklad: vek, roky od sľubov⁷⁷ alebo relatívnej nezlučiteľnosť úloh.⁷⁸ Najčastejším prípadom je prekážka znovu zvoliť (alebo potvrdiť) generálneho predstaveného alebo predstavenu po vyčerpaní povolenej dĺžky trvania mandátov, ako ju určujú stanovy. Spomenutá skutková podstata je veľmi zložitá ako kontextom (inštitúty), tak osobnou situáciou (kandidáti už zastávajúci úrad) a v neposlednom rade tiež okolnosťami, ktoré vedú k žiadosti o postuláciu na kompetentné Dikastérium. Objasníme niekoľko pokynov.

---

diecézy (16. 6. 2016) Vi. prekl.

⁷⁷ Porov. CIC, kán. 623.

⁷⁸ Porov. CIC, kán. 152.

K volebnému rozlišovaniu nie je najlepším predpokladom, keď sa postulácia pokladá za samozrejmosť, skoro ako by a priori boli vylúčené iné možnosti. Požadovaná väčšina je „aspoň dve tretiny hlasov“⁷⁹. Tento kánonický predpis má podporiť snahu o predbežné rozlíšenie, či je vhodné uchýliť sa k postulácii. Kolegiálne uplatnená spoločná zodpovednosť so sebou nesie tiež zodpovednosť preskúmať alternatívne riešenia. Niektoré inštitúty zaviedli prax predbežných neformálnych konzultácií. Navrhované odporúčanie by malo zabrániť vzniku vopred zostavených väčšín. Inak je cesta k samozrejmemu predĺženiu rýchla.

52. Generálne kapituly volia obyčajne okrem najvyššieho predstaveného⁸⁰ aj radu, ktorá je orgánom spolupracujúcim na riadení inštitútu. Od každého radcu sa žiada „presvedčivá a osobná účasť na živote a na poslaní“⁸¹ inštitútu, „účasť, ktorá dovoľuje dialóg a rozlišovanie“⁸² v duchu úprimnosti⁸³ a vernosti, „tak, že je v nich neustále prítomný Pán, ktorý osvecuje a vedie.“⁸⁴ Ak nie sú včas riešené nevyhnutné nepríjemnosti a nedorozumenia, postupom doby môžu ohroziť vôľu k zhode a schopnosť konvergencie vnútri rady. Organizmus, ktorý je určený spolupracovať na riadení tým, že sa stará o spoločné dobro inštitútu, sa stará o vlastné fungovanie a nezanedbáva ani tie prostriedky sprevádzania (duchovnej, odbornej alebo špecifickej formácie), ktoré poskytujú

---

⁷⁹ Porov. CIC, kán. 181 § 1.

⁸⁰ Porov. CIC, kán. 625 § 1.

⁸¹ *Návrat ku Kristovi*, 14.

⁸² Tamtiež.

⁸³ Porov. CIC, kán. 127 § 3.

⁸⁴ *Návrat ku Kristovi*, 14.

predpoklady pre prezieravé rozlišovanie. Rada sa nesmie na prvom mieste starať o to, ako pôsobí, ale predovšetkým o svoju dôveryhodnosť, ako orgán spolupracujúci na riadení inštitútu.

53. Nové geografické rozloženie prítomnosti zasväteného života v Cirkvi prekresľuje aj nové kultúrne rovnováhy v živote a konaní inštitútov.⁸⁵ Medzinárodné zloženie kapituly zvyčajne vyjadruje aj multikultúrnu konfiguráciu rady. Skúsenosť mnohých inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života už v tomto smere vďaka dlhej tradícii dozrela. Mladšie inštitúty sú vo fáze učenia, ako „v rámci katolíckej jednoty vyjadrovať túžby rozmanitých národných kultúr.“ Je to náročná cesta, na ktorej je potreba „očisťovania a dozrievania.“

Nedávne procesy internacionalizácie sú ako laboratória otvorené budúcnosti, v ktorej nemožno improvizovať v otázkach formácie k zodpovedným úradom, najmä v úlohe člena rady. Generačná a kultúrna výmena by nemala dať príležitosť situáciám, ktoré by mohli ohroziť vnútorné dynamiky rozlišovania v rade a v konečnom dôsledku dobré riadenie inštitútu.

Uvedme niekoľko príkladov problematických situácií: spôsobilé, avšak doteraz nedostatočne pripravené alebo predčasne kandidujúce subjekty; rehoľníci kooptovaní skôr na základe logiky kultúrnej príslušnosti než kvôli hodnoteniu osobných skúseností alebo schopností; a v neposlednom rade aj voľby ovplyvnenej nedostatkom vhodnejších alternatív.

54. Začlenenie bratov a sestier z iných kultúr a generácií určite nemení tradičnú úlohu rady, ale má vplyv na

---

⁸⁵ Porov. *Tamtiež*, 17.

vnímanie tejto úlohy a na spôsoby interakcie vnútri aj mimo rady. Prínos iných hľadísk (analýza / zhodnotenie problémov) rozširuje obzor chápania všetkých skutočností v inštitúte: skôr od okrajov než zo stredu. Kultúry a generačná výmena - spojenie už samo o sebe veľmi zložitá - by mali podporovať nové snahy o udržateľnú budúcnosť inštitútu. Uvádzanie do zodpovedného úradu prebieha cez skúsenosti. Ak je skúsenosť každodenným procesom učenia, musí byť toto učenie podporené špecifickou formáciou. V opačnom prípade nie je skúsenosť plne zhodnotená pre efektívny výkon úlohy samotnej ani k jej integrácii do poradnej dynamiky. V takom prípade ide o znovu nájdenie alebo znovu premyslenie smerníc, ktoré dozreli počas dlhej tradície riadenia inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života, ktoré investíciou do prítomnosti pripravovalo budúcnosť, nie bez potrebného preverenia časom. Blízka budúcnosť nesmie obmedzovať obzor: nové odbornosti (vedomosti a schopnosti) môžu prispieť k rozšíreniu našich obzorov, ale predovšetkým k tomu, aby sme nezostali na okraji budúcnosti väzňami vlastnej krátkozrakosti, ktorá z dlhodobého hľadiska ochromuje spoločnú cestu.

Záver

55. Na vinici Pánovej pracovali v desaťročiach koncilovej obnovy zasvätení a zasvätené s veľkorysým nasadením a odvahou. Teraz je čas zberu a *nového vína*, ktoré máme s radosťou lisovať z hrozna a ukladať starostlivo do vhodných *mechov*, aby typické vrenie v čase dozrievania mohlo nakoniec ustúpiť novej rovnováhe. *Nové víno* a *nové mechy* ako celok, na ktorom sme podľa svojich darov a podľa našich spoločenských a cirkevných

podmienok pod vedením Ducha Svätého a predstaviteľov Cirkvi spolupracovali, máme teraz k dispozícii. Prišiel čas tvorivým spôsobom bdieť nad novosťou, aby si zachovala nevinnú vôňu plodnosti požehnanej Bohom.

Nové víno vyžaduje schopnosť prekročiť zdedené modely, oceniť novosť vnuknutia Duchom, vďaka ju prijať a strážiť ju, kým úplne nedozreje. Aj *nové šaty*, o ktorých Ježiš hovorí na tej istej stránke evanjelia, boli ušité v rôznych fázach obnovy a teraz si ich máme s radosťou uprostred veriaceho ľudu obliecť.

56. *Nové víno, nové mechy a nové šaty* označujú štádium zrelosti a plnosti, ktoré nesmú byť ohrozené neopatrnými kombináciami alebo taktickými kompromismi: *staré a nové* nemožno zamieňať, pretože každé patrí do vlastnej doby, je plodom rôznej doby a rôznej zručnosti a má byť zachované vo svojej neporušenosti.

Nech nám Pán vinice, ktorý urobil prácu našich rúk plodnú a viedol nás po cestách obnovy, dopraje, aby sme dokázali vhodnými spôsobmi a s trpezlivou bdelosťou, bez bázne a s obnoveným evanjeliovým úsilím uchovávať novosť, ktorá nám bola zverená.

57. Svätá Mária, *žena nového vína*, chráň v nás túžbu naďalej načúvať novosti Ducha Svätého a poznávať znamenia jeho prítomnosti v *novom víne*, plodu úrody a novej doby.

Daj, nech sme poslušní jeho milosti a usilovne pripravujeme *mechy*, ktoré dokážu udržať a v ktorých sa nestratí kvas vínneho muštu. Nech sú naše kroky pevné v tajomstve kríža, ktoré Duch Svätý žiada po každom novom stvorení. Nauč nás robiť to, čo nám povie Kristus, tvoj Syn (porov. Jn 2,5), aby sme s Ním každý deň sadali

k Jeho stolu: On je to *nové víno*, skrze ktoré vzdávame vd'aky, dostávame a dávame požehnanie.

Oživ v nás nádej v očakávaní toho dňa, keď budeme piť z plodov viniča nové víno s Kristom v Otcovom kráľovstve (porov. Mt 26,29).

Svätý Otec schválil vydanie týchto smerníc na audiencii 3. januára 2017.

Vo Vatikáne, 6. januára 2017, na sviatok Zjavenia Pána.

Joao Braz kard. De Aviz, prefekt * José Rodrgúez Carballo, O.F.M., arcibiskup sekretár